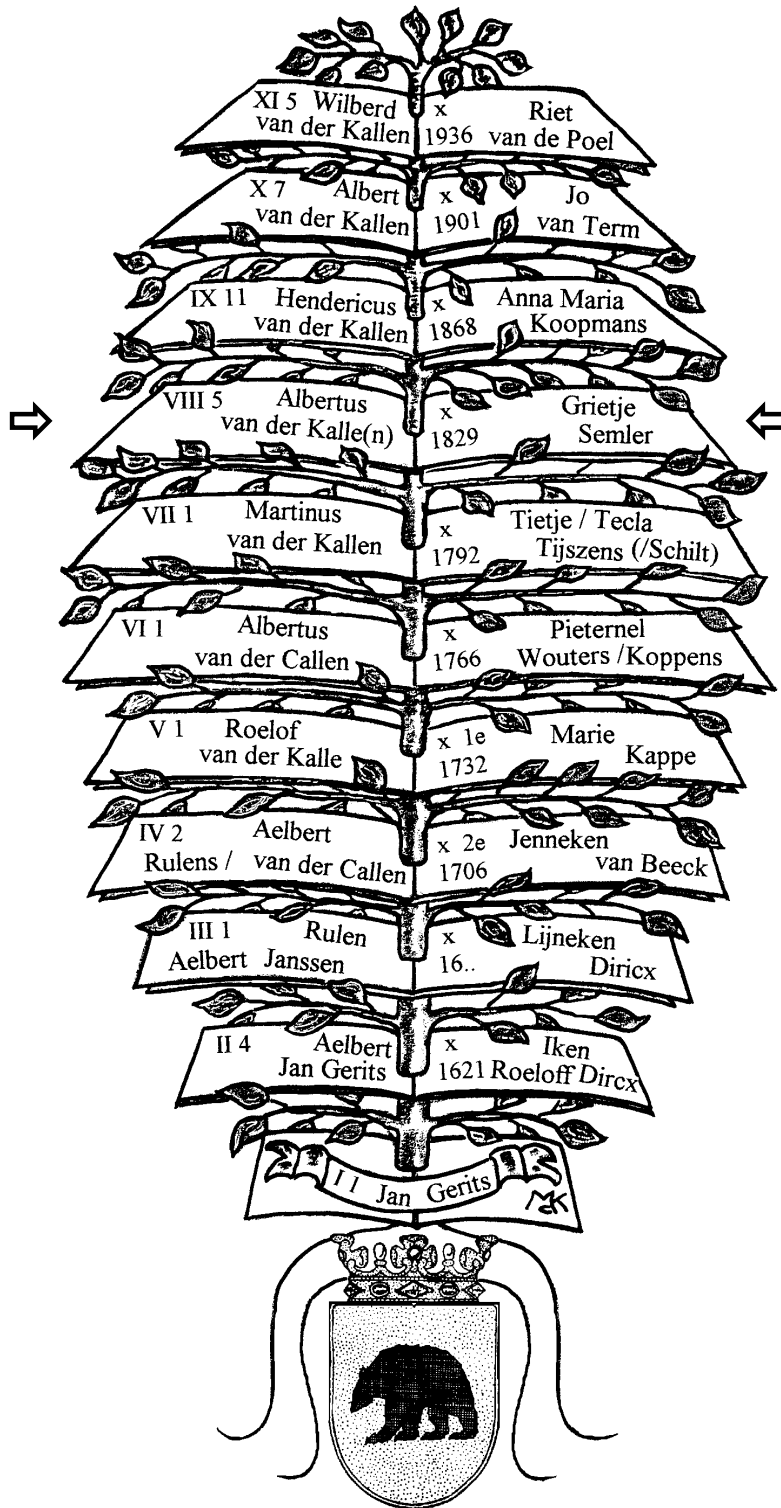

deel 8 : ALBERTus (VIII 5)

Berlicum

Inhoudsopgave bij deel 8: Albertus (VIII 5)

Overzicht 8e deel	g
De basisgegevens van:	r
Het achtste deel van de hoofdtak	o
	e
	n

Het verhalende deel:

□ Albertus (VIII 5) en zijn gezin:

VIII 5 Albertus / Lambertus (wsch. Bertus) van der Kalle(n)

Bertus (VIII 5) en zijn gezin	□ B-
Voornaam en roepnaam van Albertus / Lambertus (VIII 5)	1
Koopman / kramer in galanteriewaren	1
Bertus Certificaat van de Nationale Militie	2
Bertus huwelijk met Grietje Semler	3
Grietjes familie	5
Een zeer harmonieus gemengd huwelijk	7
De eerste jaren van hun huwelijk	7
Toch Albertus	8
Is Bertus dyslectisch?	8
Mogelijk nog een kindje gehad	8
Hun derde dochter Tecla (IX 4), geboren in Sneek	8
Hun vestiging in Sneek in 1836	8
Een bloeiende handel	11
Hun kinderen	12
Lambertus als een bekende zeer veelzijdige en succesvolle zakenman	13
A Lambertus koopt en verkoopt aan onroerend goed:	13
B Lambertus verstrekt een hypothecaire lening:	14
C Lambertus heeft per 27-12-1885 aan geld uitgeleend:	15
D Lambertus verkoopt de schepen:	16
E Lambertus verhuurt de schepen:	16
Het scheepshuurcontract voor de trekschuit Sneek - Leeuwarden	
vice versa voor de helft	16
Het scheepshuurcontract voor het overdekte snikschip	
“de Wisselvalligheid”	16
De oudste familiefoto's	17
Bertus ook ivoordraaier en horlogemaker	17
De annonces van hun 40- en 50-jarige bruiloft	17
Bertus laatste jaren	18

De nalatenschap van Grietje en Bertus (VIII 5)	□ N-	
Een gigantische nalatenschap		1
Drie beëdigde taxateurs voor de taxatierapporten benoemd		1
De inventarisatie en taxatie van Bertus nalatenschap		2
Meubelen en huisgeraden op / in de:		2
Manslijfdracht:		2
Goud en zilverwerken:		2
1e Schuldvorderingen:		3
2e Effecten:		3
3e Kontanten:		3
4e huizen etc., getaxeerd door alle drie de taxateurs en indien niet anders vermeld te Sneek:		4

□□ Kinderen van Albertus (VIII 5):

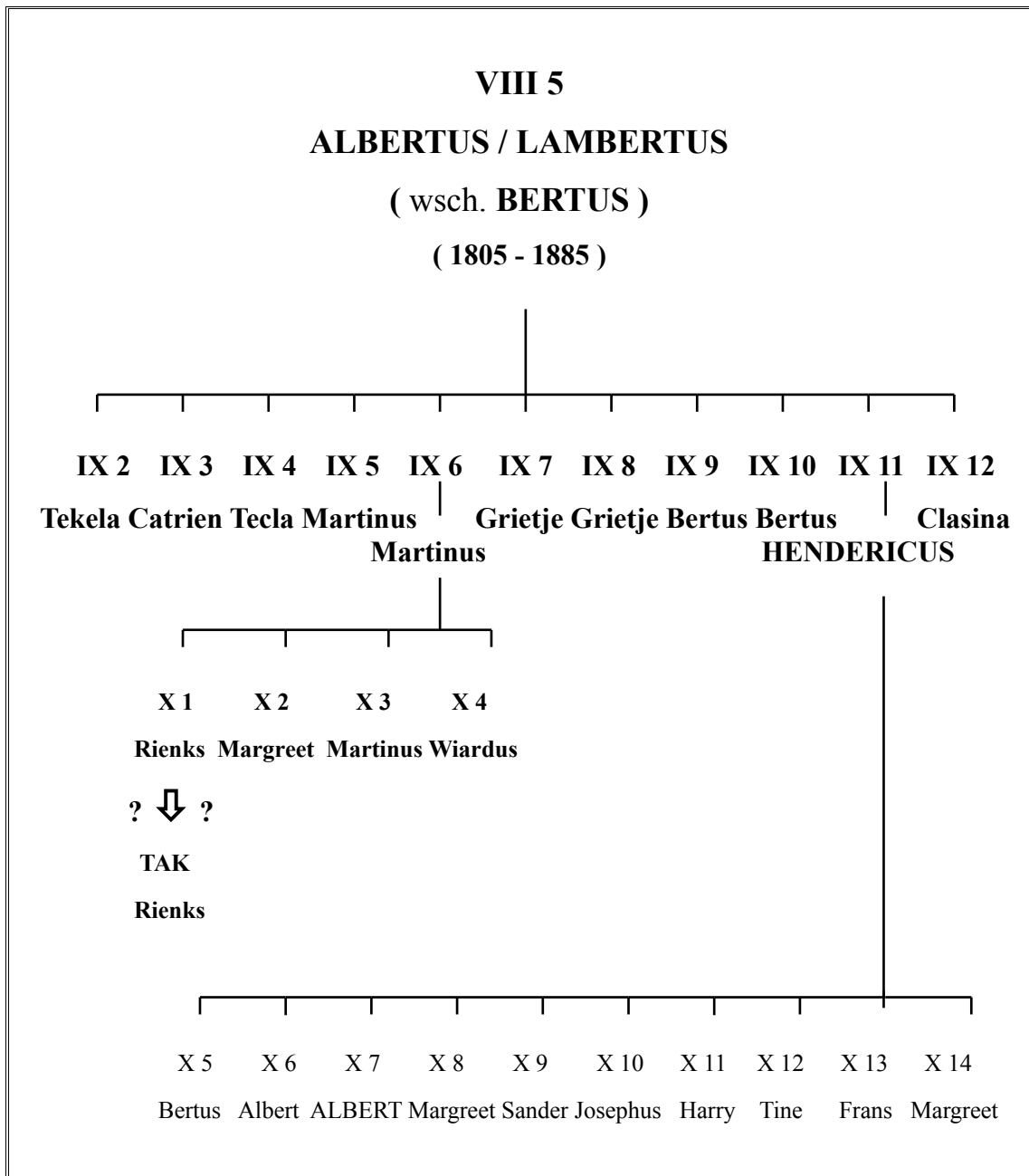
IX	Kinderen van Bertus (VIII 5) en Grietje	□□	
	Een overzicht van de gevonden kinderen van Bertus en Grietje		1
	Hun jongste zoon Harry (IX 11)		1
	Hun dochters		1
	Hun zoon Marten (IX 6)		2

□□□ Kleinkinderen van Albertus (VIII 5):

X	Kleinkinderen van Bertus (VIII 5) en Grietje	□□□	
	De kleinkinderen van Bertus en Grietje		1
	De “van der Kallen” kleinkinderen		1
	De Rooswinkel kleinkinderen		1
	Een heel bijzonder kerkbriefje uit 1913		2

Register bij het verhalende deel

OVERZICHT 8e Deel

HET ACHTSTE DEEL VAN DE HOOFDTAK

De basisgegevens

VIII 5   Albertus / Lambertus (wsch. Bertus) van der Kalle(n)
---

zoon van Martinus (wsch. Marten) van der Kallen (VII 1), gedoopt in Leeuwarden 6-7-1805, schipper, koopman en kramer (in galanteriewaren) / koopman en winkelier (in galanterieën), overleden in Sneek 27-12-1885, trouwt in Groningen 13-12-1829 **Grietje Semler**, geboren in Leeuwarden 7-6-1808, Ned. Herv., overleden in Sneek 28-10-1882, dochter van *Martinus Semler* (koopman) en *Trijntje Klases Molenaar* (koopvrouw).

Uit dit huwelijk:

- 1. Tekela Cacilia van der Kallen (IX 2)**, geboren in Leeuwarden 19-1-1830, Ned. Herv., overleden in Leeuwarden 15-2-1830
- 2. Catharina (Catrien) van der Kallen (IX 3)**, geboren in Dokkum 14-6-1831, Ned. Herv., overleden in Sneek 27-3-1902, trouwt in Sneek 26-10-1876 *Dirk La Mei*, weduwnaar, geboren in Leeuwarden 24-8-1827, Ned. Herv., koopman / kleermaker / tailleur- en bontwerker, overleden in Sneek 1-7-1895, zoon van *Nicolaas Jans La Mei* (kleermaker) en *Johanna Ploegsma*
Dirk trouwde 1e keer *Hendrikje Zwart*, geboren in Sneek 16-11-1819, Ned. Herv., kleermaakster, overleden in Sneek 1-3-1876.
Vanaf 26-10-1876 stiefdochter van Catrien:
  - 1. Johanna La Mei**, geboren in Sneek 16-7-1855, Ned. Herv., kleermaakster.
- 3. Tecla Cecilia van der Kallen (IX 4)**, geboren in Sneek 26-1-1834 wonend in Groningen, Ned. Herv. / later i.v.m. haar huwelijk rooms-katholiek geworden, heeft na de dood van haar man hun “banket- en pasteibakkerij” gerund, overleden in Sneek 2-10-1911, trouwt in Sneek 18-4-1855 *Josephus Wilhelmus Rooswinkel*, geboren in Leeuwarden 17-6-1828, banketbakker, overleden in Sneek 10-2-1884, zoon van *Andreas Johannes Rooswinkel* (goud- en zilversmid) en *Agnes Maria Vossenbergh*

Uit dit huwelijk, geboren in Sneek:

Z.O.Z.

Uit het huwelijk van Bertus en Grietje (vervolg):

Uit het huwelijk van Tecla en Josephus, geboren in Sneek:

1. *Agnes Cecilia Rooswinkel*, geboren 20-1-1857, overleden in Bolsward 26-1-1941, trouwt in Sneek 13-2-1882
Henricus Egidius Kuhlmann, geboren in Leeuwarden 28-3-1850, koopman, overleden in Steenwijkerwold 24-5-1911
2. *Margaretha Rooswinkel*, geboren 12-9-1858, (religieuze) (zuster Maria Cordula), overleden in Groesbeek 20-9-1925
3. *Lambertus Rooswinkel*, geboren 29-3-1861, banket- en pasteibakker / restauranthouder en cuisinier, overleden in 's-Hertogenbosch 17-1-1921, trouwt in Sneek 4-6-1888
Maria Bernardina Stockmann, geboren in Sneek 27-11-1863, overleden in 's-Hertogenbosch 11-4-1915
4. *Andreas Johannes Rooswinkel*, geboren 2-5-1863, architect, overleden in Heer 31-7-1915, trouwt in Oud-Vroenhoven 11-6-1895
Gertrudis Lucia Hanssen, geboren in Maastricht 16-3-1867, overleden in Maastricht 18-6-1952
5. *Nicolaas Johannes Rooswinkel*, geboren 20-5-1865, huisarts, overleden in Amsterdam 14-1-1917, trouwt in Ter Aar 10-8-1894
Johanna Maria Christina Nuyens, geboren in De Rijp 1-7-1868, overleden in Amsterdam 31-3-1923
6. *Catharina Johanna Rooswinkel*, geboren 4-2-1867, overleden in Sneek 4-8-1868
7. *Hendericus Theodorus Rooswinkel*, geboren 21-2-1869, overleden in Groesbeek 18-7-1936, trouwt in Vlissingen 6-5-1919
Petronella Maria Schoolmeester, geboren in Vlissingen 25-9-1879, overleden in Coevorden 4-4-1967
8. *Regina Francisca Rooswinkel*, geboren 26-9-1871, overleden in Sneek 18-4-1872
9. *Catharina Johanna Rooswinkel*, geboren 16-9-1873, (religieuze) (zuster Maria Aloysiana), overleden in Hoogerheide 13-8-1947
10. *Anna Dorothea Rooswinkel*, geboren 17-12-1875, overleden in Utrecht 27-4-1943, trouwt in Sneek 20-7-1904
Aloysius Egidius Stockmann, geboren in Sneek 21-6-1874, overleden in Utrecht 6-10-1961.

Opm.: Uit dit huwelijk 3 kinderen.

De oudste, (*Ton*) *Stockmann*, trouwt met

(Diel / Odile) van der Kallen (XI 9), zie deel 10 : XI 9.

4. ***Martinus van der Kallen (IX 5)***, geboren in Leeuwarden 7-11-1836, overleden in Sneek 30-12-1836
5. ***Martinus van der Kallen***, geboren in Sneek 4-12-1837, zie **IX 6**
6. ***Margrieta Maria (Grietje) van der Kallen (IX 7)***, geboren in Sneek 16-4-1839, Ned. Herv., overleden in Sneek 17-8-1839

zie volgende bladzijde

Uit het huwelijk van Bertus en Grietje (vervolg):

7. **Margaretha Maria (Grietje) van der Kallen (IX 8)**,
geboren in Sneek 6-11-1840,
Ned. Herv. / later i.v.m. haar huwelijk rooms-katholiek geworden,
overleden in Sneek 21-6-1890, trouwt in Sneek 2-6-1864
Alexander (Sander) Brenninkmeijer, geboren in Sneek 4-1-1837, koopman,
overleden in Sneek 26-4-1904, zoon van
Stephan Jozeph Brenninkmeijer (koopman) en *Margaretha Angela Covers*
8. **Lambertus van der Kallen (IX 9)**,
geboren in Sneek 5-8-1842, overleden in Sneek 17-8-1842
9. **Lambertus van der Kallen (IX 10)**,
geboren in Sneek 9-2-1844, overleden in Sneek 2-7-1850
10. **Hendericus Theodorus (wsch. Harry) van der Kallen**,
geboren in Sneek 7-8-1845, zie IX 11
11. **Clasina van der Kallen (IX 12)**, geboren in Sneek 22-6-1850,
Ned. Herv., overleden in Sneek 15-2-1860.

Opm.: 28-12-1847 is een zoontje levenloos geboren.

IX 6 Martinus van der Kallen

geboren in Sneek 4-12-1837, kantoorbediende,
overleden in Amsterdam 30-7-1864, trouwt in Amsterdam 23-1-1862
Geerdina Heikens, geboren in Jengum in Hannover (Duitsland) 3-10-1840,
dochter van *Weert Albert Heikens* en *Wupke Geerds Swart*.

Geerdina staat na de dood van Martinus haar kinderen af (no 1 en 2)
en hertrouwt nog een of meer keren.

24-6-1880 trouwt zij in Amsterdam met *Laurens Anthonie van Drielen*.

Onwettige zoon:

1. **Henricus Reinardus Martinus (Rienks) Heikens** / (vanaf 23-1-1862:)
Henricus Reinardus Martinus (Rienks) van der Kallen,
geboren in Amsterdam 30-4-1861, Ned. Herv., zie X 1.

Opm. : Op dit moment (augustus 2000) valt nog niet vast te stellen of bij
Rienks een *zijtak* begint. Pas in oktober 2000 worden gegevens openbaar,
die daarover mogelijk meer duidelijkheid kunnen verschaffen.

Uit het huwelijk van Martinus en Geerdina:

2. **Margaretha Lambertina (Margreet) van der Kallen (X 2)**,
geboren in Amsterdam 23-4-1863, (R.-K.) overleden na 3-4-1913
(op die datum vertrokken naar Amsterdam), trouwt in Sneek 31-1-1888,
Jan (Jan) Doedes van der Weide, weduwnaar,
geboren in Rauwerd (/Rauwerderhem) 25-10-1849, architect,
overleden in Leeuwarden 10-10-1901, zoon van
Doede Gerbens van der Weide (landbouwer) en *Antje Jans Jurna*.

Uit het huwelijk van Martinus en Geerdina (vervolg):

Jan van der Weide trouwde 1e keer in Schoterland 5-11-1882
Maria Berbera Boosman, geboren in Schoterland 25-8-1860,
(in het kraambed) overleden in Leeuwarden 31-5-1884.

Uit het huwelijk van Jan en Maria:

1. *Wisja Anna Catharina Maria van der Weide*,
geboren in Leeuwarden 24-5-1884,
overleden in Leeuwarden 18-8-1884.

Uit het huwelijk van Margreet en Jan, geboren in Leeuwarden:

1. *Anna Margaretha Maria van der Weide*, geboren 9-1-1889
  2. *Martinus Henderikus Reinardus van der Weide*,
geboren 20-5-1890, fotograaf
  3. *Gerdiena Anna Maria van der Weide*, geboren 5-4-1893, modiste.
3. ***Martinus Gerardus van der Kallen (X 3)***, tweeling met 4, Ned. Herv.,
geboren in Amsterdam 19-1-1865, overleden in Amsterdam 21-1-1865
  4. ***Wiardus Albertus van der Kallen (X 4)***, tweeling met 3, Ned. Herv.,
geboren in Amsterdam 19-1-1865, overleden in Amsterdam 2-2-1865.

Opm.: De tweeling (no 3 en 4) is na het overlijden van Martinus geboren.

IX 11 Hendericus Theodorus (wsch. Harry) van der Kallen

geboren in Sneek 7-8-1845,
horlogemaker, koopman en winkelier (in galanterieën),
overleden in Sneek 10-8-1884, trouwt in Sneek 2-7-1868
Anna Maria Koopmans, geboren in Sneek 24-2-1847,
(na de dood van haar man:) koopvrouw en winkelierster (in galanterieën),
overleden in Sneek 29-3-1899, dochter van
Albert Doedes Koopmans (wagenmaker) en *Catharina Straatsma*.

Uit dit huwelijk, geboren in Sneek (zie deel 9):

1. ***Lambertus Josephus (Bertus) van der Kallen (X 5)***, geboren 2-8-1869
2. ***Albertus Alexander (Albert) van der Kallen (X 6)***, geboren 26-11-1871
3. ***Albertus Alexander (Albert) van der Kallen (X 7)***, geboren 15-8-1873
4. ***Margaretha Maria (Margreet) van der Kallen (X 8)***, geboren 11-5-1875
5. ***Alexander (Sander) van der Kallen (X 9)***, geboren 12-4-1877
6. ***Josephus Wilhelmus van der Kallen (X 10)***, geboren 8-10-1878
7. ***Hendericus (Henri / Harry) van der Kallen (X 11)***, geboren 2-2-1880
8. ***Catharina Johanna Maria (Tine) van der Kallen (X 12)***,
geboren 20-12-1881
9. ***Dodo Franciscus (Frans) van der Kallen (X 13)***, geboren 29-1-1883
10. ***Margaretha Maria (Margreet) van der Kallen (X 14)***,
geboren 11-7-1884.

X 1 Henricus Reinardus Martinus (Rienks) Heikens / van der Kallen
--

geboren in Amsterdam 30-4-1861 als onwettige zoon van *Geerdina Heikens* en bij haar huwelijk met *Martinus van der Kallen (IX 6)* 23-1-1862 gewettigd, Ned. Herv. / na de dood van zijn vader en zijn definitieve verhuizing naar familie in Sneek R.K.,

(Opm.: *Grietje van der Kallen (IX 8)* en *Sander Brenninkmeijer* - zelf kinderloos - worden zijn pleegouders.)

koopman (in manufacturen) / grossier / kantoorbediende,
overleden in Tilburg 16-11-1921,
trouwt in Leeuwarden 18-4-1888

(Opm.: Zijn moeder *Geerdina Heikens* geeft per notariële akte haar toestemming voor dit huwelijk.)

Maria Elise Suzanne (Marie) de Both, geboren in Leeuwarden 6-9-1863,
overleden in Rijswijk (wonend in Tilburg) 23-10-1908, dochter van
Godefridus Antonius Johannes de Both (banketbakker) en
Francina Hendrina Anna Baartmans.

Uit dit huwelijk, 11e generatie:

- X1.1** *Antonius Alexander van der Kallen*,
geboren in Sneek 20-4-1892, overleden in Sneek 23-4-1892
- X1.2** *Francina Hendrina Anna (Francien) van der Kallen*,
geboren in Sneek 28-1-1894, overleden in Arnhem 17-7-1981
trouwt in Doetinchem 18-5-1920
Karel (Karel) Püttmann, geboren in Doetinchem ca. 1891, zoon van
Emil Püttmann en *Gerarda de Raaf*.
(Opm.: Francien en Karel hebben kinderen en kleinkinderen.)
- X1.3** *Antonius Alexander van der Kallen*,
geboren in Sneek 5-12-1895, woont in 1928 in Amsterdam.

Vermoedelijk begint bij *Rienks (X 1)* geen zijtak ¹.

© 2001 M. J. Ph. van der Kallen, Bachplein 5, 2651 TZ Berkel en Rodenrijs Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.
---

¹ - *Antonius (X1.3)* verhuist (volgens zijn “gezinskaart”) 6-10-1928 binnen Amsterdam naar een gesticht. De aard van dit gesticht is vanwege privacyaspecten voorlopig niet openbaar, maar omdat het gezien zijn leeftijd duidelijk niet om een weeshuis, kostschool of bejaardenoord gaat, vermoed ik, dat hij 6-10-1928 voor langere tijd of definitief in een krankzinnigengesticht is opgenomen.
Als dat vermoeden juist is, is het niet aannemelijk, dat hij *kinderen* heeft gehad.
Als *Antonius (X1.3)* geen kinderen heeft gehad, begint er bij *Rienks (X 1)* geen zijtak.
Alleen als *Rienks (X 1)* “*van der Kallen*” *kleinkinderen* heeft gehad, begint immers bij hem een zijtak (zie De Inleiding blz. 18).

□ ALBERTUS (VIII 5) EN ZIJN GEZIN

VIII 5 Albertus / Lambertus (wsch. Bertus) van der Kalle(n)

Bertus (VIII 5) en zijn gezin

Bertus (VIII 5) (1805-1885) en zijn vrouw Grietje van der Kallen - Semler (1808-1882)

Voornaam en roepnaam van Albertus / Lambertus (VIII 5)

De roepnaam van onze voorvader *Albertus / Lambertus* is zo goed als zeker *Bertus* geweest. Zo zal ik hem dan ook verder noemen. Vanaf 1811 is zijn officiële voornaam *Albertus*, n.l. de naam in zijn doopakte. In 1829 wordt deze bij zijn huwelijk in *Lambertus* veranderd - overigens geheel ten onrechte, want zijn opa heette *Albertus*, maar dat blijkt zijn vader niet te weten.

Koopman / kramer in galanteriewaren

Bertus (VIII 5) hoeft niet in dienst. Op zijn 18de werkt hij als *schippersknecht*. Waarschijnlijk heeft hij in die tijd al met een (woon / (zeil)boot leren varen. Op zijn 24ste is hij *koopman in galanteriewaren*. Denk bij “*galanteriewaren*” b.v. aan allerlei praktische en luxe huishoudelijke artikelen, porselein en kristal, maar ook aan juweliersartikelen, zilveren en gouden voorwerpen en horloges.

Bertus Certificaat van de Nationale Militie

Om te mogen trouwen, moet iedere man tussen 1811 en 1912 bij zijn ondertrouwen een "Certificaat van de Nationale Militie" overleggen, om te laten zien, dat hij - indien van toepassing - aan zijn *dienstplicht* heeft voldaan. Op Bertus Certificaat staat o.a. als zijn *signalement* ingevuld: *lengte 1 El (= 1 m) 6 P(al)m 2 D(ui)m 5 Str(eep)*, *ogen blauw*, *neus ord(inair)* (= gewoon), *mond klein*, *kin rond* en *haar en wenkbrauwen bruin*.

Litt. L. L. Art. 200 der Wet van 1817.		Gratis.
NATIONALE MILITIE.		
Provincie Groningen.		
CERTIFICAAT.		
De STAATSRAAD, GOUVERNEUR VAN DE PROVINCIE GRONINGEN		
verklaart, dat <i>Lambertus van der Hallen</i> ,		
geboren te <i>Leeuwarden</i> ,		
den <i>6de July 1805</i> ,		
van beroep <i>Schijpenmaat</i> ,		
Zoon van <i>Martinus</i>		
en van <i>Schela Schild</i> ,		
van beroep <i>Wafelbakker</i> ,		
wonende te <i>Groningen</i> ,		
binnen de Gemeente <i>Groningew</i>		
voor de Nationale Militie is ingeschreven; dat aan hem vervolgens		
bij de Loting van <i>1824</i> is ten deel gevallen het Nummer		
<i>431</i> hetwelk, tot heden niet opgeroepen zijnde, hem tot		
geenen dienst heeft verplicht.		
Gegeven te GRONINGEN, den <i>16. October - 1829</i>		
De STAATSRAAD, GOUVERNEUR VAN DE		
Geregistreerd N ^o . <i>1630</i>		

Certificaat van de Nationale Militie van Bertus (VIII 5)

Bertus huwelijk met Grietje Semler

T. A. B. ²⁴

Op heden den der tienden December achtien honderd negen
entwintig des voormiddags te half twaalf uur zyn voor
ons Hendrik Willem van Giffen Notkonder der Stad
Groningen Speciaal belast met de function van Officier
van den Burgerlijken Stand in tegenwoordigheid der
navolgende getuigen als van Hendrikus Fredericus
de Grys oud zeventwintig jaren Schryfmeester Dupuis
Zwager vanden Bruidgom, van Johannes de Pries oud
veertig jaren Winkelier, van Johannes Meijer oud
veeuwendertig jaren Smidstinecht en van Cornelis Bink
oud veeuwendertig jaren Schijper, bestaande de dectaat-
sten van de natenaamene Bruidgom en bruid in geenen
grade van maagtschap en allen alhier woonachtig
versehenen Lambertus vander Kallen, jongman
oud viciertwintig jaren Koopman in galaktenic wesen
geboren te Leeuwarden, wonende te Groningen, meender-
jarige Zoon van Martinus vander Kallen Wapelbak-
ker, wonende te Groningen, welke voor zied zelve en na
ment zyne Echgenote Teclan Schilt mondeling consent
tot dit huwelyk heeft gegeven ter eenes en Grietje Semler
eers jonge dochter oud eenentwintig jaren, van een
benoep, geboren en wonende te Leeuwarden, meenderja-
rige dochter van wylen Martinus Semler in leven Koop-
man en van Dyntje Klades Mulenaar, Koopvrouw,
wonende te Leeuwarden ter andere zyde ten einde te samen
een wettig huwelyk aantegaan waarop gelesen is overeen
komstig de wet 1° de doopacte van gemelce Lambertus
vander Kallen blykens welke hy gedoopt is den zesden July
achtien honderd en vyft te Leeuwarden en ock aldaar ge-
bozen. 2° De doopacte van gemelce Grietje Semler
blykens welke zy geboren is den zevenden en gedoopt den
twee en twintigsten Juny achtien honderd en acht te Leeu-
warden. 3° Notarieel Consent van de moeder der Bruid.
4° Extract uit het register der aangaven van overlyden
in de

in de Gemeente Leeuwarden waarmede constaat dat
 bruids vader aldaar op den 20^{den} entwintigsten July
 achtteenhonderd twee en twintig overleden is. 5de Civi-
 lificaat vanden Nothouder Officier vanden Burgen-
 lijken Stand der Stad Leeuwarden waarmede C. G. L. B.
 dat de Huwlyks afkondigingen aldaar zonder
 oppositie hebben plaats gehad. En heeft Martinus
 vander Kallen voor zich zelve en namens zyn Echt-
 genoot Teela Schilt ten gevolge bevels vanden Eerlij-
 ken Maart achtteenhonderd acht verklaard, dat de
 namen van Albertus en vander Kalle voorkomend
 in het tenderen geannoteerde doopextract verkeerdelijk
 zyn gespeld, maar moeten zyn Lambertus en van
 der Kallen. De trouwbeloften vande voornomde
 personen zyn alhier ingeschreven den eenentwintig-
 sten November achtteenhonderd negenentwintig afge-
 kondigd en aangeplakt aan de deur van het huus der
 gemeente te weten: de eerste afkondiging den twee-
 entwintigsten de tweede den negenentwintigsten Novem-
 ber achtteenhonderd negenentwintig, telken des voor-
 middags te elf uren, en hier tegen medegeene verhin-
 ding ingekomen zynder en na dat de gemelde personen
 op onse aanroeping met luider stemme hebben verklaard
 dat zy zich onderling tot Echtgenooten namen, hebben
 wy in den naam des heet uitspraak gedaan, dat
 Lambertus vander Kallen en Grietje Pore
 ter door het huwelyk zyn vereenigd. En hebben wy
 hiervan gemaakt de begenwoordige acte die door
 de Echtgenooten getuigen en ons na voorlesing is geles-
 kend, verklaarende de vader van den Echtgenoot ende
 getuige Cornelis Brink niet te kunnen tekyuen.

L. vander Kallen   A. van Giffen
 G. Semler   J. Meyer
 J. de Vries

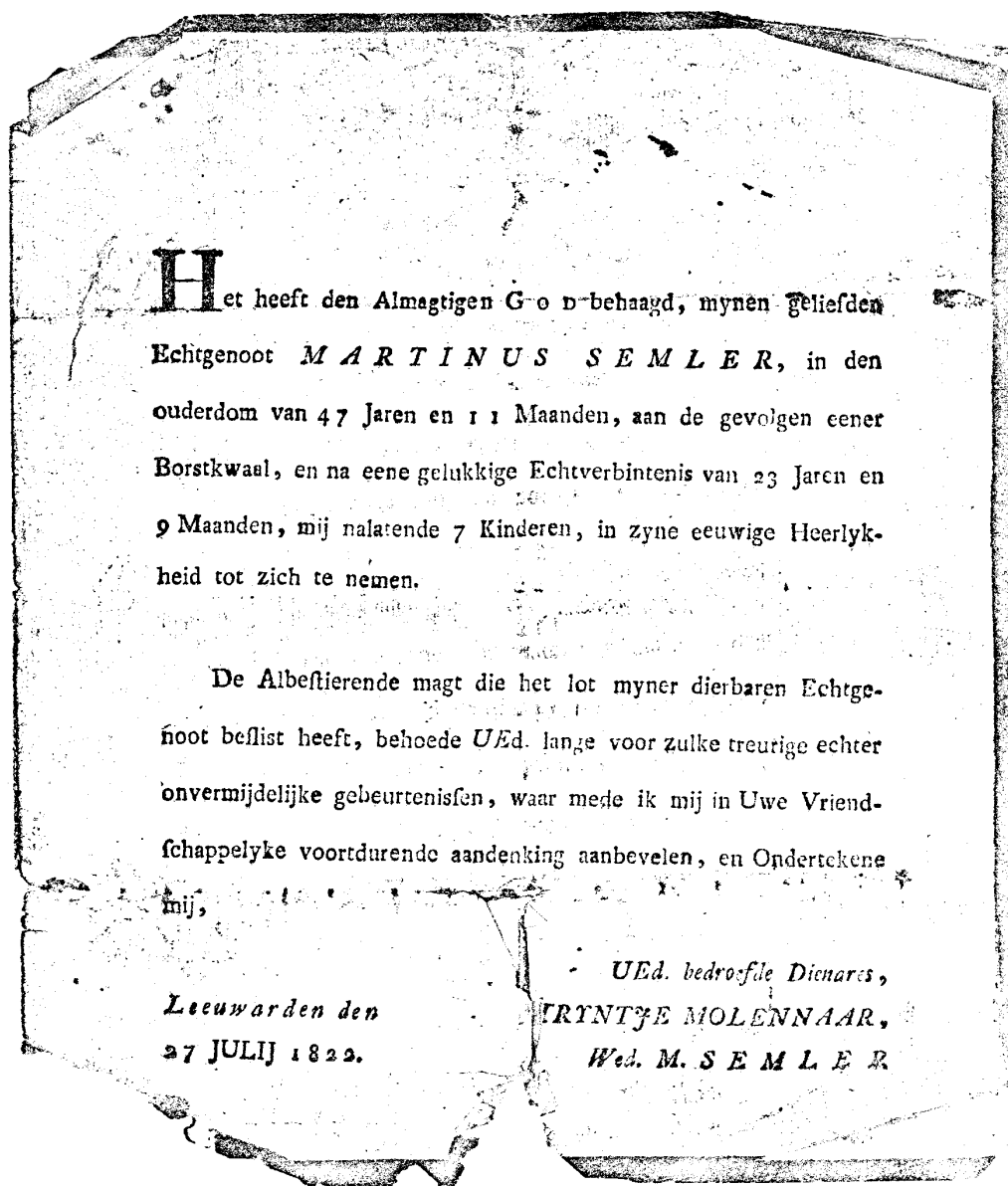
trouwakte van Bertus (VIII 5) uit het Trouwregister van Groningen

Zoals we zien, heet Bertus vanaf 13-12-1829 nu officieel “*Lambertus van der Kallen*” en kan hij al in 1829 zijn handtekening zetten. Mogelijk heeft Grietje hem dat geleerd. Grietje komt uit een *Ned. Hervormde koopmansfamilie*. Haar moeder is niet bij het burgerlijk huwelijk aanwezig. Ze geeft per notariële akte haar toestemming voor dit huwelijk. Haar vader is overleden, toen ze net 14 jaar oud was. Waarschijnlijk zijn ze in *Leeuwarden* voor de kerk getrouwd. Grietje is bij haar trouwen al hoogzwanger.

Grietjes familie

In de Franse tijd heeft men in ons land voor het eerst kennis gemaakt met *de rouwbrief*. Daarna gaat *de elite, die lezen en schrijven kan en zich dat financieel kan veroorloven*, ook rouwbrieven rondsturen. Hieronder zie je *de rouwbrief van Grietjes vader*.

een heel vroege rouwbrief uit 1822 (!) van onze voorvader Martinus Semler (verkleind)

Grietjes moeder, *Tryntje Molenaar*, laat bij het overlijden van haar man én *rouwbrieven* drukken én een *overlijdensadvertentie* in de krant plaatsen. In beide wordt - zoals in die dagen gebruikelijk - de *doodsoorzaak* vermeld. In de overlijdensadvertentie staat bovendien, dat “*De AFFAIRES blijven contineeren.*”, m.a.w. dat het bedrijf van haar overleden man wordt voortgezet. Vanaf dan is ze *koopvrouw*. Het is duidelijk, dat ze *lezen en schrijven* kan en het gezin *welvarend* is. Ik neem daarom aan, dat Grietje al als kind lezen en schrijven heeft geleerd en Bertus, door met haar te trouwen *enige treden hoger op de sociale ladder* terecht is gekomen. Haar hieronder vermelde familieleden zijn *Nederlands Hervormd (!) gedoopt en getrouwd*. De tussen haakjes vermelde data zijn geboortedata.

I *Claas Cornelis*, “Mr Molenaar”, trouwt in *Franeker* 22-12-1771 *Fokeltje Pieters*, beide wonend in *Franeker*. Ze krijgen 5 kinderen, waarvan er zeker 2 jong zijn overleden: *Tryntje* (2-8-1772), *Cornelis* (25-11-1774), *Pieter* (10-3-1776), onze voormoeder *Tryntje* geboren 21-5-1777 en 19-8-1778 gedoopt en *Pieter* (11-3-1780). *Tryntje* is in 1825 naar *Leeuwarden* verhuisd en heeft daar tot 15 mei 1855 gewoond. In 1850 is ze nog steeds *koopvrouw*! De laatste vijf jaren van haar leven heeft ze in *Sneek* gewoond, waar ze 20 juli 1860 op 83-jarige leeftijd is overleden. Vanaf 1811 is haar familienaam “*Molenaar*”, voor een molenaarsdochter een voor de hand liggende keuze.

I *Johan Georgh Semmelaar*, hovenier van *Jelsum* en *Agnes Siburgh* van *Leeuwarden* gaan 22-1-1706 in *Leeuwarden* in ondertrouw (“7-2-1706 is de attestatie gepasseert”) ¹ en trouwen nog diezelfde maand (februari) in *Jelsum*.

Johan Georgh Semmelaar, “Mr Teuijnman van Haare Hooghijit de Vorstinne Douariere van Orangiën en Nassauw etc.” en *Femke Crijns*, beide van *Leeuwarden*, gaan 7-2-1716 in ondertrouw en zijn 23-2-1716 in de *Westerkerk* in *Leeuwarden* getrouwd ². Vanwege de zeldzame naam, het beroep en de woonplaats staat wel vast, dat de volgende *Johan Georg Semler* - Grietjes opa - een kleinzoon van *Johan Georgh Semmelaar* is.

III *Johan Georg Semler*, “entenier” (= iemand, die gespecialiseerd is in het enten van bomen) en *Trijntie Jacobs Schaaf*, beide van *Leeuwarden* zijn 13-5-1759 getrouwd in de *Jacobinerkerk* in *Leeuwarden*. Omdat *Johan Georg* 2 keer een zoon *Martinus* noemt, kunnen we er wel van uitgaan, dat zijn vader (II) ook *Martinus Semler* heeft geheten. Gevonden kinderen: *Elisabeth* (1760), *Martinus* (1761), *Jacob* (1763), *Janneke* (1764), Grietjes vader *Martinus (Marten)* geboren 29-6-1775 en 23-7-1775 in de *Jacobinerkerk* van *Leeuwarden* gedoopt, en *Rinse* (1777). *Johan Georg* (III) heeft een “*enterij*”. Hij verkoopt allerlei soorten bomen. Al in 1770 (!) adverteert hij daarmee in *de Leeuwarder Courant*. *Marten* (zie IV) is 4 jaar als zijn vader overlijdt ³. Na zijn vaders dood wordt de enterij te koop aangeboden ⁴.

IV *Martinus (Marten) Semler* en *Trijntie Clases Molenaar*, beide van *Leeuwarden*, zijn 7-10-1798 in de *Westerkerk* in *Leeuwarden* getrouwd. Ze hebben - zie de rouwbrief - minstens 7 kinderen gekregen, waarvan ik 6 dochters gevonden heb: *Claaske* (6-2-1800), *Johanna Catharina* (18-4-1803), *Fokeltie* (31-1-1806), onze voormoeder *Grietje* geboren 7-6-1808 en 22-6-1808 gedoopt, *Ybeltje* (7-2-1811) en *Elisabeth* (16-10-1813).

¹ - Zie de Index op het Ondertrouw Register van Leeuwarden blz. 53.

² - Opm. Ik veronderstel, dat het hier om zijn 2e huwelijk gaat. In die tijd werd dat niet vermeld.

³ - *Johan Georg Semler* “van het vliet” wordt 10-11-1779 op het Oldehoofsterkerkhoff begraven.

⁴ - Zie de advertentie in *de Leeuwarder Courant* van 29-1-1780.

Een zeer harmonieus gemengd huwelijk

Het gezegde “*Twee geloven op een kussen, daar slaapt de duivel tussen*” gaat niet op voor Bertus en Grietje. Volgens *mondelijke overlevering*⁵ hadden zij een zeer harmonieus huwelijk, met respect voor elkaars geloof en hadden zij al vóór hun huwelijk samen afgesproken, dat ze ieder hun eigen geloof zouden houden en dat iedere dochter, die ze zouden krijgen, *Ned. Hervormd* gedoopt en opgevoed zou worden en met moeder mee naar de kerk zou gaan en dat iedere zoon, die ze zouden krijgen, *Rooms-Katholiek* gedoopt en opgevoed zou worden en met vader mee naar de kerk zou gaan. Later, als de kinderen volwassen waren, konden ze zelf hun geloof kiezen. Ze beschouwden beide geloven als volkomen *gelijkwaardig*.

De eerste jaren van hun huwelijk

Eveneens volgens *mondelijke overlevering*, reizen Bertus en Grietje in de eerste jaren van hun huwelijk per schip van markt naar markt. Dat is in die tijd de enige mogelijkheid om je met handel te verplaatsen, want er zijn dan in Friesland nog geen verharde wegen. Ze leven in een eigen of gehuurde woonboot. Denk bij een woonboot uit die dagen aan een soort logge botter met woongedeelte, voor kleine kinderen beslist geen ideale woon-omgeving. Wel huurden binnenschippers ‘s winters, als men wegens ijs of ijsgang niet kon uitvaren en het op de boot ook veel te koud werd, ergens een kamer. Ook konden ze natuurlijk tijdelijk een kamer huren om de bevalling aan land te laten plaatsvinden. Als ze aangeven ergens te “wonen”, hebben ze in die plaats met hun boot even een ligplaats gekozen of voor tijdelijk een kamer gehuurd. Bij de geboorte van hun eerste kindje, *Tecla* (IX 2), geboren 19-1-1830, “wonen” ze - mogelijk bij Grietjes moeder - in *Leeuwarden*. Daar is dit dochttertje - slechts 27 dagen oud - ook overleden. Bij de geboorte van hun tweede dochter, *Tryntje* (later *Catrien*) (IX 3), geboren 14-6-1831 “wonen” ze in *Dokkum*. Bertus geeft dan op van beroep “*inlantsche kramer*” te zijn.

In het jaar *Een duizend acht hondert eenendertig*, den *Tiensten*
der maand *Juni* des *achtste* middags ten *Over* ure,
voor ons *Amgenus* Officier van den Burgerlijken
Stand der *Stad Dokkum*
PROVINCIE VRIESLAND, gecompareerd

Bertus van der Kallen
in zijn Eerlijk Samen Inlantsche Kra.
van wemmen alhier

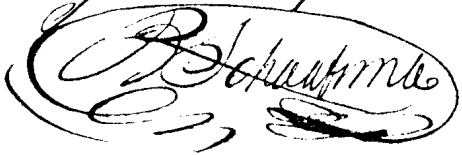
het begin van de geboorteakte van Tryntje / Catrien (IX 3)

⁵ - De informatie, die ik in deel 8 bij “*mondelijke overlevering*” geef, heb ik gehoord van mijn vader *Wilberd* (XI 5) en van *Mia Lampe*, die op haar beurt die informatie van haar moeder *Grietje* (later *Margreet*) (X 14) heeft gehoord.

Enkelt van de Vader en de Gede Schreien kond
acht men getrouwt nadat de niet aan hun maer
mullenin muren ons overtrekend.

Arvunderkallen

L. G. Hasbamp

A. Quaxman

officiaris van de

"gerlyken Stad"

R. van Kleffens

het einde van de geboorteakte van Tryntje / Catrien (IX 3)

Toch Albertus

Opvallend is, dat Bertus bij de geboorteangifte van Tryntje en ook later in 1837 bij de geboorteangifte van zijn tweede zoon Martinus zegt "Albertus" te heten en ook zo tekent! Is hij dan even vergeten - dat door toedoen van zijn vader - bij zijn huwelijk zijn voornaam *Albertus* in *Lambertus* veranderd is?

Is Bertus dyslectisch?

Wat ook direct opvalt in Tryntjes geboorteakte is, dat Bertus met "*A van den Kallen*" ondertekent. Is hij nog bezig met *lezen en schrijven* te leren en haalt hij nog letters door elkaar of is hij - net als ik en meerdere "*van der Kallen*" s - dyslectisch?

Mogelijk nog een kindje gehad

Bertus en Grietje varen in de beginjaren van hun huwelijk van marktplaats naar marktplaats. Ik heb alleen van de grote marktplaatsen de doop- en geboorteregisters doorgenomen, van alle Groningse en Friese plaatsen de registers doornemen, was onbegonnen werk. Het is daarom mogelijk, dat ze, behalve de 11 gevonden kinderen, ook nog een kindje in 1832 hebben gekregen, maar mocht dat zo zijn, dan is dat kindje in ieder geval vóór de volkstelling van 1840 overleden.

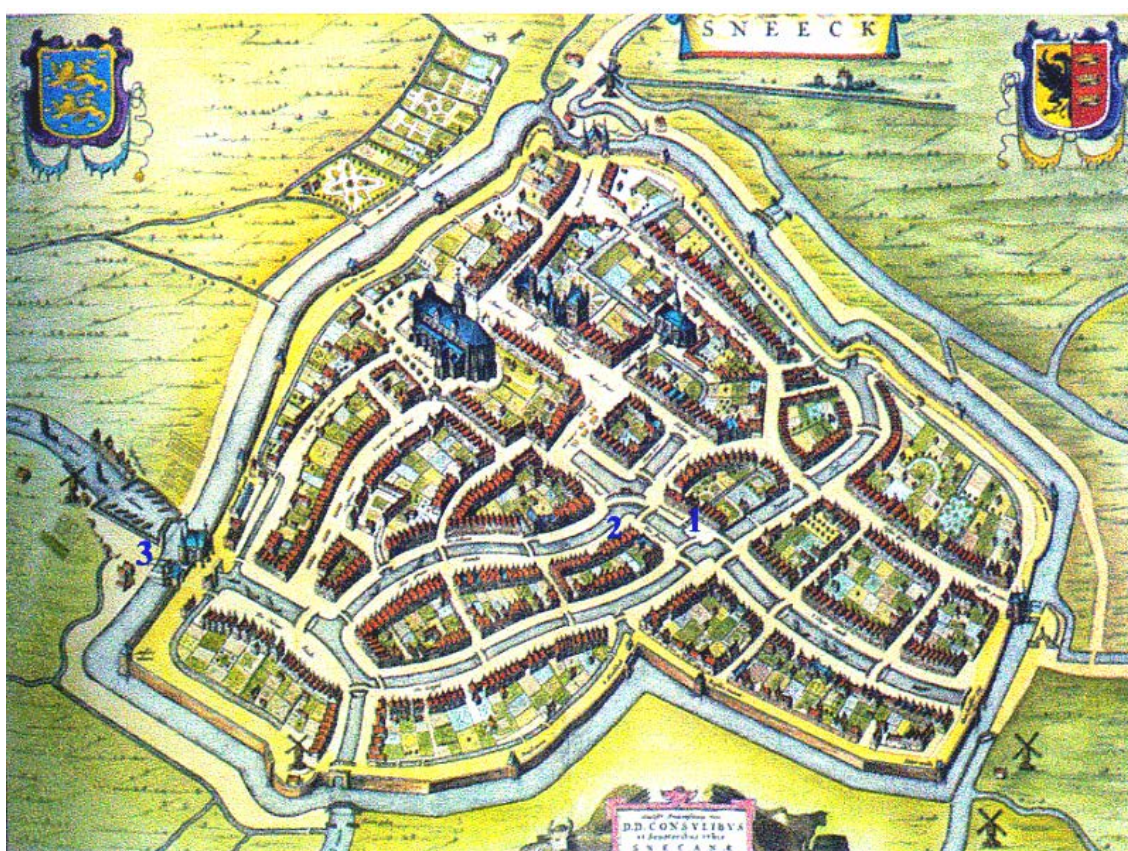
Hun derde dochter Tecla (IX 4), geboren in Sneek

Hun derde dochter en derde kind *Tecla* (IX 4) wordt 26-1-1834 in *Sneek* geboren. Bertus geeft op, dat hij galanterie kramer is en dat ze in *Groningen* wonen.

Hun vestiging in Sneek in 1836

Bertus blijkt *een succesvol zakenman* te zijn. Volgens schriftelijke informatie, die mijn vader van *Joop* (XI 18) heeft gekregen, kan Bertus ruim vijf jaar na zijn huwelijk op 5 maart 1836 van *C. L. Koopmans* een huis aan *de Suupmarkt* kopen. De overdracht van dit huis - dan nog kadastraal geregistreerd als B 385 - vindt op 23 april 1836 plaats.

Ik denk, dat Bertus en Grietje vanaf *hun vestiging in Sneek* in dat huis hebben gewoond. Omdat men in Sneek wel *straatnamen*, maar tot 1882 nog *geen huisnummers* kende en men tot 1882 *de huisaanduiding* nog regelmatig wijzigde, kon men mij op het stadhuis niet vertellen welk huis ze precies hadden gekocht en of het nog bestond. Hun huis lag in ieder geval hartje Sneek, vlakbij de markt, met een goede waterverbinding voor de deur. Aangezien de binnenstad van Sneek met zijn vele waterwegen er in hun tijd nog vrijwel uitzag als op deze 17e eeuwse kaart van Joan Blaeu, heb ik deze kaart gebruikt om de ligging van hun huis aan te geven. Ga je op *het Grootzand* (zie 2) rechtsom, dan kom je op *de Suupmarkt* - “suup” is stads - Fries voor *karnemelk*. De overkant (zie 1) heet in hun tijd *Vinkenburg*, tegenwoordig ook *Suupmarkt*. Bij de volkstelling van 1840 wonen ze “*Finkenburg wijk 2 no. 198*” en vanaf 1882 wijk 6 *Vinkenburg no. 9* (zie 1). Ik denk, dat de aanduiding *Suupmarkt* (abusievelijk ?) alleen in de koopakte is gebruikt.

17e eeuwse kaart van Sneek uit de stedenatlas van Joan Blaeu uit 1652

Sneek is in 1836 een gunstige vestigingsplaats om *galanteriewaren* te verkopen. De vee-boeren uit de zeer wijde omgeving zijn verplicht hun boter in *de Stadswaag van Sneek* te laten wegen en daar te verkopen. Ze krijgen tussen 1780 en 1880 goede prijzen voor hun boter en andere produkten. Zij kunnen zich permitteren luxe artikelen aan te schaffen. De herenboeren kleden zich chique, dragen luxe vesten met zilveren knopen. Ook voor hun vrouwen kopen ze graag snuisterijen en voorwerpen en sierraden van zilver en goud.

Sneek heeft in 1836 op bijna 8.500 inwoners - waarvan ca. 1.500 R.-K. - maar liefst 15 *goud- en zilversmederijen*. Verder heeft het de meeste *uurwerkmakerijen* van heel Friesland. Bertus kan een groot deel van zijn handel dus “om de hoek” inkopen.

Sneek - Snits in het Fries - heeft van oudsher een zeer bevoorrechte positie. In 1294 heeft het al stadsrechten. In 1523 staat *Karel V* Sneek verschillende privileges toe, waaronder het recht om zelf voor de verdediging van de stad te zorgen. Dat voorrecht resulteerde in een ommuurde stad met ringgracht, 2 land- en 4 waterpoorten en verdedigingstorens. Zo kennen Bertus en Grietje hun vestigingsplaats. Intussen zijn die verdedigingswerken gesloopt en is uitsluitend *de Hoogendster Waterpoort* bij *het Hoogend* (zie op de kaart van Sneek bij 3) voor sloop gespaard gebleven. Die *Hoogendster Waterpoort* uit 1613 ziet er in hun tijd uit als op onderstaande gravure ⁶.

19e eeuwse gravure van de Hoogendster Waterpoort van Sneek

Onder deze poort door zullen Bertus en Grietje komend uit de richting van *IJlst* via de rivier *de Geeuw* vele malen Sneek zijn binnengevaren en vanaf 1836 kan Bertus via *het Grootzand* zo doorvaren tot aan zijn eigen huis.

⁶ - Tegenwoordig heet deze waterpoort *de Waterpoort*, omdat het de enige waterpoort is, die Nederland nog heeft. Hij is in 1613 met 2 bogen boven de onderdoorgang gebouwd. Bij de restauratie van 1770 heeft men er 1 boog (zie de gravure) van gemaakt. Van 1962-1968 is hij opnieuw gerestaureerd. Sindsdien heeft hij bij de loopbrug tussen de 2 achtkantige torens onder de poortwachterswoning weer 2 bogen.

Een bloeiende handel

Sneek kent in 1836 alleen een *meerdaagse voor- en najaarsmarkt*. Het duurt dan nog ca. 10 jaar voordat er een *wekelijkse markt* komt. In 1836 draait de economie van *Sneek* vooral op *de boterhandel*. De grote hoeveelheden boter - 40% van alle Friese boter - en de kaas, die de veeboeren naar *de Waag* moeten brengen, worden *wekelijks* aangevoerd. De gras- of zomerboter - door de Friezen "*rode boter*" genoemd - wordt van ca. juni tot december bij *de Waag aan de Marktstraat* aangevoerd en brengt het meeste op, de stalhooi- of winterboter - "*witte boter*" genoemd - de rest van het jaar en brengt minder op. Omdat boeren na de keuring en het afwegen van hun boter snel naar hun koeien terug moeten, verkopen ze hun boter aan een *boterhandelaar*, veelal een schipper, die de boter vanaf zijn schip verkoopt, of aan een *commissionair*, die voor hen hun boter afzet en een week later, als ze de volgende partij komen brengen, met hen afrekenet. Het wordt onder hen een gewoonte om bij een goede prijs ook wat moois voor thuis mee te brengen. *Bertus* (VIII 5) heeft daar ontzettend handig op ingespeeld. Hij is in zeer korte tijd van een marktkoopman, die met niets begonnen is, een *zeer succesvol zakenman* geworden - waar alle huidige Friese "*van der Kallen*" s veel aan te danken hebben (!).

Vóór 1828 hadden *Duitse kramers in manufacturen* in *Sneek* al een *opslagplaats* voor hun stoffen. Zo'n opslagplaats - dikwijls een kast of schuur in de buurt van een herberg - was in die tijd heel gebruikelijk. Zij liepen hun klantenkring af met hun stoffen, namen de maat voor de kleding op en leverden hun maatkleding dan later weer bij hun klanten af. Mogelijk had *Bertus* vóór 1836 ook al zo'n opslagplaats in *Sneek* voor zijn galanterieën. In 1828 vestigt *de firma H. Brenninkmeijer en Zonen* zich in *Sneek*, in 1834 gevolgd door *de firma Gebr. Lampe*, die van hun opslagplaats een winkel hebben gemaakt. Vóór 1841 - mogelijk direct al in 1836 - opent *Bertus* zijn *winkel in galanterieën* ⁷ en in 1841 openen ook *C. & A. Brenninkmeijer*, de grondleggers van het *Brenninkmeijer-imperium*, hun eerste stoffenzaak in *Sneek* ⁸. *Bertus* verkeert in goed gezelschap.

Vlak voor 1850 krijgt *Sneek* een *weekmarkt*, waarbij koeien op de koemarkt, schapen op de schapenmarkt etc. verkocht worden. Er komen dan zoveel schepen op de dinsdagen naar *Sneek*, dat er langs *het Groot-* en *het Kleinzand* (= het verlengde van *Vinkenburg* en *Suupmarkt*) niet voldoende plaats is om aan te leggen. De grote vrachtschepen worden dan verplicht bij *het Hoogend* af te meren en daar hun waar uit te laden (zie de gravure).

Bertus en *Grietje* zijn in gemeenschap van goederen getrouwd. Zakelijk gaat het ze in 1840 zó voor de wind, dat zij een *eigen notaris* - notaris *Carolus Johannes Jorritsma* te *Sneek* - kiezen. Op 24-8-1840 laten zij hem twee *langstlevende testamenten* opmaken ⁹. In *Grietjes* testament staat "*vrouwe Grietje Semler, handeldoende huisvrouw van de heer Lambertus van der Kallen, koopman te Sneek*". Het "*vrouwe*" wijst op aanzien. Bij de volkstelling van eind 1840 blijkt behalve een *dienstmeisje* ook nog een 27-jarige "*subst. Officier bij de RegtBank*" - waarschijnlijk een kostganger - bij hen in te wonen.

⁷ - Bij de volkstelling van 1840 geeft *Bertus* (VIII 5) op, dat hij *winkelier* is.

⁸ - Zie: het Jaarboek van het CBG (Centraal Bureau van Genealogie) deel 46, blz. 56 (1992).

⁹ - Zie: RA Friesland, Not. Archief inv. no. 26, no. 119034 voor 1840, volgno. 142 voor het testament van *Bertus* en volgno. 143 voor het testament van *Grietje*.

Hun kinderen

Met hun kinderen hebben ze heel wat minder geluk. Op 7-11-1836 wordt hun 1e zoon in *Leeuwarden* geboren. Mogelijk wil Grietje bij familie bevallen, want ze wonen dan al in *Sneek*. Na hun oudste dochter wordt ook hun oudste zoon slechts een paar weken oud. De 7 jongste kinderen worden in *Sneek* geboren. Bertus en Grietje kunnen vanaf 1837 zich financieel veroorloven om *familieannonces* te laten plaatsen. Deze verschijnen alle in *de Leeuwarder Courant*, die in 1837 tweewekelijks - op dinsdagen en vrijdagen - en later dagelijks - behalve op zondag - uitkwam.

** Heden verlost van eenen welgeschapen Zoon, GRIETJE SEMLER,
Echtgenoot van
Sneek, den 4 December 1837. L. VAN DER KALLEN.

** Heden verlost voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER GRIETJE
SEMLER, Echtgenoot van
Sneek, den 16 April 1839. L. VAN DER KALLEN.

*de geboorteannonces van Martinus (IX 6) uit 1837 en van Magrieta (IX 7) uit 1839,
zo goed als zeker de oudste familieannonces van de familie "van der Kallen"*

** Heden beviel mijne geliefde Echtgenoot GRIETJE SEMLER, gelukkig
van een' Zoon.
Sneek, den 5 Augustus 1842. L. v. D. KALLEN.

de geboorteannonce van Lambertus (IX 9) uit 1842

In de *geboorteannonces* uit die tijd staat, zoals jullie zien, nog niet de naam van het kind vermeld. De naam van het kind wordt in *overlijdensannonces* wel vermeld.

** Heden overleed ons geliefd jongst Kindje LAMBERTUS, pas 12 dagen oud.
Sneek, L. v. D. KALLEN.
den 17 Augustus 1842. G. SEMLER.

de overlijdensannonce van Lambertus (IX 9) uit 1842

** Heden middag omstreeks 12½ uur overleed, tot onze aller droefheid, ons ge-
liefd Dochtertje KLAZINA, in den ouderdom van 9 jaar en 8 maanden.
Sneek, L. v. D. KALLEN
15 Februarij 1860. G. v. D. KALLEN, geb. SEMLER.

de overlijdensannonce van Clasina (IX 12) uit 1860

In 1860 hebben ze van hun 5 zonen en 6 dochters al 3 zonen en 3 dochters verloren. Dat is - ook in hun tijd - voor een gezin in goede doen een *zeer hoog sterftepercentage!*

Bertus en Grietje hechten aan een *goede (school)opleiding* voor hun kinderen. Uit de *volkstelling van 1849* blijkt, dat *Bertus* (IX 10) op zijn 5e al naar school gaat en *Tecla middelbaar onderwijs* (!) volgt. *Tryntje* (18) en *Harry* (4) zijn geen "*schoolléerling*". Ook blijkt, dat *Bertus* vroeg begonnen is met zijn oudste zoon tot koopman op te leiden, want *Marten* (IX 6) staat op zijn 12e bij die volkstelling al als *koopman* (!) genoteerd.

Lambertus als een bekende zeer veelzijdige en succesvolle zakenman

Dat Bertus (VIII 5) een heel bijzondere voorvader is, wil ik jullie nu laten zien.

A Lambertus koopt en verkoopt aan onroerend goed:	
1	5-3-1836 <i>een huis aan de Suupmarkt</i> (B 385) van <i>C. L. Koopmans</i> naar ik aanneem (zie blz. 9) <i>zijn eigen woonhuis</i> bij zijn overlijden in 1885: een huizinge met erf op <i>Vinkenburg</i> (B 2197) (opm.: wegens wijziging van het grondopp. (zie hieronder bij 17) met een nieuw kadasternummer)
2	2-12-1840 <i>een huis aan het Grootzand</i> (B 1082 en B 1083)
3	28-12-1840 <i>een huis in de Lange Pijpsteeg</i> (B 928 en B 929) van <i>Rudolphus Feenstra</i> en verkoopt het 14-5-1859 voor f 1.500,- aan <i>Karst Heeres</i>
4	8-12-1841 <i>het Leeuwarder Veerhuis aan de Pol</i> (B 126) voor f 1.841,- en verkoopt het 23-5-1876 (opm. wegens wijziging (zie hieronder bij 9) onder 2 nieuwe kadasternummers B 2353 en B 2354)
5	18-12-1842 <i>een woonkamer in de Stokvischsteeg</i> (B 426), groot 30 centiare
6	22-11-1844 <i>een huis aan het Kleinzand</i> (B 1678)
7	22-11-1844 <i>een huis en timmerwinkel in de Kruizebroederstraat aan de haven</i>
8	15-12-1845 <i>een huizinge aan de Scharne</i> (B 1092) groot 1 roede 61 el
9	17-12-1845 <i>een huis aan de Pol</i> (B 127) van <i>Rudolphus Feenstra</i> en verkoopt het koopt dit pand opnieuw 31-1-1870 van wijlen <i>Willem Vierdag</i> en verkoopt het 13-9-1870 voor een deel. Het resterende deel komt bij <i>het Leeuwarder Veerhuis</i> .
10	17-12-1845 <i>een huis in de Havenstraat</i> (B 1162) via <i>Oene A. Bonsma</i> en verkoopt het 3-12-1879
11	24-12-1846 <i>een winkelhuis aan de Suupmarkt</i> (B 363) groot 66 ellen
12	19-4-1848 <i>een winkelhuizinge aan het Grootzand</i> (B 828 en B 830)
13	22-1-1851 <i>een winkelhuis aan de Schaapmarkt (een wolkammerij)</i> (B 353)
14	4-1-1853 <i>een huis in de Noorderhorn aan de Noorderpoort</i> (B 224) voor f 1.200,- en verkoopt het 9-5-1853 aan <i>E. E. ten Brink</i>
15	14-12-1854 <i>een huis aan de Stadswal achter het Kleinzand</i> (B 1814)
16	2-1-1856 <i>een pand aan het Schaapmarktplein</i> (B 323)
17	15-5-1858 <i>een huis aan de Potterzijlen</i> (B 391) en verkoopt 2-9-1861 alleen het huis. De tuin komt bij <i>zijn eigen huis</i> .
18	18-3-1859 <i>een huis en erf aan de Appelmarkt in Bolsward</i> (745 en 746) voor f 3.200,- en verkoopt het 1-4-1862 voor f 3.500,- aan <i>Andries IJskes de Blaauw</i>
19	6-2-1861 <i>een huis aan de Pol</i> (B 105), bewoond door <i>de wed. P. B. Groenhout</i>
20	19-12-1862 <i>13 panden aan de Looxmagracht</i> in 1885 <i>Leeuwarderend</i> genoemd (A 418-429 en A 515) komend uit het faillissement van <i>J. Vierdag</i> , aan wie Lambertus een hyp. lening had verstrekt met deze 13 panden als onderpand
21	4-1-1865 <i>het pak- en werkhuis "de Branderij" aan het Hoogend</i> (B 1922)
22	10-4-1865 <i>een huis aan de Stadswal achter het Kleinzand</i> (B 557 en B 558)
23	22-11-1866 <i>een koopmanshuizinge met een nieuw achtergebouw aan de Vleesmarkt</i> (B 1871 en B 1872), de voormalige pepermunt- en suikerfabriek Het voorpand is het Grootzand no. 8.
24	30-11-1868 <i>een huis aan de Stadswal achter het Kleinzand</i>
25	19-1-1875 <i>een perceel land onder Heeg</i> (E 314) en verkoopt dit perceel 18-5-1875 aan <i>A. W. de Hoop</i> .

Bertus koopt niet alleen voor zichzelf en zijn vrouw, maar treedt ook op als “makelaar”. Zo koopt hij 7-11-1850 een boerderij met land, groot 65 roeden, voor *P. B. Feenstra* en op 30-11-1853 een huis in de Brouwersteeg voor *A. Duursema*. Verder strijkt hij ook “*strijkgeld*” op, b.v. 18-5-1875 f 60,- voor het bieden op 2 panden.

Ik heb de aktes doorgenomen, die Bertus van 1840 tot 1870 - in 1870 is hij 65 jaar (!) - bij zijn *eigen notaris* heeft laten vastleggen ¹⁰. Ik heb mijn gegevens aangevuld met aantekeningen, die mijn vader van zijn neef *Joop* (XI 18) heeft gekregen ¹¹. De overzichten van Bertus transacties zijn *onvolledig*, omdat er bij een onbekend aantal notarissen aktes zijn opgemaakt en ook buiten de periodes, die wij hebben doorgenomen.

B Lambertus verstrekt een hypothecaire lening:

1	28- 4-1843	aan <i>Bernardus Kamstra</i> en <i>echtgenote</i> op 2 panden aan de Nauwe Noorderhorne (B 255 en B 254) voor f 1.000,-. Lambertus en Grietje zijn de eerst ingeschreven crediteuren. Kort daarop verliest <i>Bernardus Kamstra</i> , een timmermansknecht, zijn echtgenote <i>Elisabeth Jans de Vries</i> en kan hij zijn financiële verplichtingen niet meer nakomen. Lambertus en Grietje laten zijn panden 15-12-1845 publiekelijk verkopen. Het 1e pand (B 255), een huis, tuin, erf cum annexis, gelegen op de hoek van de Marktstraat, groot 1 roede en 4 el, brengt f 1.021,- op. Omdat dat, na aftrek van verkoopkosten, niet genoeg is, wordt ook nog het 2e pand, een gerenoveerd winkelhuis, gelegen naast het 1e pand, groot 40 el, voor f 601,- verkocht.
2	11- 1-1844	aan <i>Wijbren Sjoukes IJlstra</i> (op B 1265 en B 1269) voor f 500,-
3	1-10-1849	aan <i>Johannes Rinzes Heiema</i> op pand aan de Pol (B 170) voor f 300,-
4	21- 5-1858	aan <i>Fokke Groeneveld</i> op pand aan de Koemarkt (B 1254)
5	30- 5-1860	aan <i>J. Vierdag</i> op 13 panden aan de Looxmagracht (A 418 t/m 429 en A 515) Lambertus koopt deze 13 panden 19-12-1862 op (zie bij A 20)
6	3- 3-1862	aan <i>G. Mink</i> op 2 panden aan het Kleinzand (B 422 en B424)
7	8- 1-1863	aan <i>Aaltje Lubertus Blom, wed. van Willem Kamstra</i> op een pand aan de Schaapmarkt (B 353) voor f 200,-
8	26- 5-1863	aan <i>Willem Klein</i> op een pand aan de Potterzijlen (B 2198) voor f 1.000,-
9	13- 6-1865	aan <i>Dieuwke IJ. Pietersma</i> op huis met stal en erf
10	13- 6-1865	aan <i>Mathieu Raeskin</i> op een pand aan het Schaapmarktpllein (B 354)
11	15- 5-1866	aan <i>F. K. Groeneveld</i> op een pand aan de Oude Koemarkt (B 1265)
12	26- 5-1879	aan <i>Luitje Thomas Visser</i> , timmerman, op 5 panden aan de Steenklip (A 1027 t/m A 1031) voor f 4.000,-
13	1- 5-1880	aan <i>Wijnandus Steven Sevensma</i> op een pand aan de Scharnesteeg (B 1209)
14	14- 5-1880	aan <i>zijn schoonzoon Dirk La Mei</i> op een pand aan het Grootzand (B 895).
15	29-12-1883	aan <i>Wijnandus Steven Sevensma</i> op een pand in de Havenstraat (B 1072).

¹⁰ - Zie: RA Friesland NA inv. no. 26 , 119069 voor de *Repertoires van notaris C. J. Jorritsma* en 119034 voor de aktes uit 1840 - voor ieder jaar een nummer hoger - t/m 119064 voor 1870.

¹¹ - Joop was zeer gefascineerd door de handelsactiviteiten van Bertus. Hij heeft mijn vader een getypte lijst gestuurd met data en zeer summiere gegevens uit verschillende Repertoires. Hij vermeldt geen bronnen en of hij de aktes zelf ook heeft opgezocht is mij niet bekend. Zijn stamboomgegevens waren onbruikbaar (zie de Inleiding blz. 1) maar zijn aantekeningen uit de Notariële Repertoires bleken, voor zover ik ze kon controleren, voor ruim 90% correct. Omdat ik slechts een indruk wil geven van Bertus vele handelsactiviteiten en het hier niet om de exacte notariële gegevens gaat, heb ik ook Joops gegevens in de overzichten verwerkt.

Bertus verstrekt naast *hypothecaire leningen* ook *gewone leningen* zonder onroerend goed als onderpand. Hij functioneert daarbij duidelijk als “bankier”. Hij verstrekt zóveel gewone leningen, dat ik hieronder *alleen* zal aangeven welke nog niet waren afgelost op de dag, dat hij stierf. Personen, waar geen plaatsnaam achter staat, wonen in *Sneek*. Tussen haakjes staat de datum, waarop de lening notarieel is vastgelegd en is ingegaan.

C Lambertus heeft per 27-12-1885 aan geld uitgeleend:		
1	tegen 4¾ % rente	aan <i>Klaas Freerks Abma</i> te Oosthem (15-5-1884) f 10.000
2	tegen 5 % rente	aan <i>wijlen Jan Banning</i> , bewaarder in het huis van de Rust (19-5-1858) f 1.000
3	tegen 5 % rente	aan <i>Siemen Gerrits Boetje</i> (16-10-1883) f 1.000
4	tegen 5 % rente	aan <i>Willebrordus Bos</i> (18-5-1880) f 400
5	tegen 5 % rente	aan <i>Reinder Franzes Brouwer</i> (14-5-1877) f 3.000
6	tegen 5 % rente	aan <i>Jacob Gasau</i> (30-4-1885) f 2.400
7	tegen 5 % rente	aan <i>Willem Haanstra</i> (19-5-1884) f 6.500
8	tegen 5 % rente	aan <i>Pieter Hanja</i> , kastelein (20-5-1876/28-10-1878) f 4.500
9	tegen 5 % rente	aan <i>Gerrit Sjoerd Hofstra</i> en <i>Daan Dijkstra</i> steenhouwers (13-5-1872) f 2.000
10	tegen 5 % rente	aan <i>Lieuwe Femmes Hornstra</i> , schipper te Bakhuizen later wonend in Ruigahuizen (24-2-1880) f 4.500
11	tegen 5 % rente	aan <i>Pieter van der Horst</i> (30-5-1879/22-8-1883) f 1.800
12	tegen 5 % rente	aan <i>Julius de Jong</i> (26-6-1875) f 4.100
13	tegen 5 % rente	aan <i>Lieuwe van Kampen</i> (22-2-1876) f 2.000
14	tegen 5 % rente	aan <i>wijlen Willem Kamstra</i> en <i>Aaltje Blom</i> (3-5-1851) f 1.550
15	tegen 5 % rente	aan <i>Aaltje L. Blom, wed. v. Willem Kamstra</i> (8-1-1863) f 200
16	tegen 5 % rente	aan <i>Willem Klein</i> (19-5-1870) f 2.700
17	tegen 5 % rente	aan <i>Gerrit Kramer</i> (2-5-1881) f 400
18	tegen 4½ % rente	aan <i>Sjibren Taekes Nijdam</i> te Idzega (1-5-1875) f 30.000
19	tegen 5 % rente	aan <i>Carel Joh. Ongering</i> te Joure (1-5-1884) f 5.000
20	tegen 5 % rente	aan <i>Age Oosterwerf</i> (13-9-1870) f 1.300
21	tegen 5 % rente	aan <i>Hijronimus en zoon Theodorus Potma</i> (17-11-1883) f 850
22	tegen 5 % rente	aan <i>Douwe Annes Rijpkema</i> (1-5-1885) f 1.600
23	tegen 5 % rente	aan <i>Sidonius Ringnalda</i> (8-5-1883) f 1.000
24	tegen 5 % rente	aan kleinzoon <i>Nicolaas J. Rooswinkel</i> te Leeuwarden (die voor arts gaat studeren) (11-5-1882) f 6.000
25	tegen 5 % rente	aan <i>Georg Schulte</i> (6-5-1881) f 5.000
26	tegen 5 % rente	aan <i>Steven Stevens van Sinderen</i> (27-6-1885) f 1.200
27	tegen 5 % rente	aan <i>Jacobus Teppema</i> (8-5-1878) f 5.000
28	tegen 5 % rente	aan <i>Hendrik Siemens Tolsma</i> (18-5-1875) f 1.200
29	tegen 5 % rente	aan <i>wijlen Gerben J. Velthuis</i> en <i>vrouw</i> (12-5-1863) f 2.100
30	tegen 5 % rente	aan <i>wijlen Gerben Jogchums Velthuis</i> (27-7-1874) f 2.000
31	tegen 5 % rente	aan <i>wed./erven Gerben Jogchums Velthuis</i> (17-11-1879) f 3.900
32	tegen 5 % rente	aan <i>Harmen Hayes de Vries</i> (30-4-1879) f 2.800
33	tegen 5 % rente	aan <i>Theodora de Vries</i> (15-6-1866) f 1.500
34	tegen 5 % rente	aan <i>Georg Tjipke van Vught</i> (8-5-1883) f 4.000
35	tegen 5 % rente	aan <i>Tjipke van Vught</i> (8-5-1883) f 2.000
36	tegen 5 % rente	aan <i>wijlen Sipke F. van der Werf</i> (14-5-1869/11-2-1880) f 6.000
37	tegen 5 % rente	aan <i>wed./erven Sipke Feikes van der Werf</i> (10-1-1880) f 2.000
38	tegen 5 % rente	aan <i>Thomas W. Zandstra</i> (1-5-1874) f 2.000

Behalve *onroerend goed* heeft Bertus ook *schepen* gekocht en verhuurd. Dat blijkt uit de gevonden *verkoop-* en *verhuurcontracten*, die hij notarieel heeft laten vastleggen.

D Lambertus verkoopt de schepen:

- 1 20- 2-1869 *het snikschip "Johanna Maria"* aan *J. Kramer*
- 2 18- 4-1877 *een schroefstoomboot* aan *Lieuwe van Kampen*

E Lambertus verhuurt de schepen:

- 1 10- 9-1852 voor de helft *de trekschuit Sneek - Leeuwarden vice versa* aan *Jan Dalsma*
- 2 9- 1-1858 *het snikschip "de Wisselvalligheid"* aan *Johannes F. Th. van Niel*
- 3 13- 3-1869 *een snik-veer-schip* aan *Lieuwe van Kampen*

Omdat het heel bijzonder is, dat een familielid een *scheepshuurcontract* laat opmaken, zal ik de eerste twee beknopt weergeven. Pas in 1843 begint men in *Friesland* de eerste *verharde verbindingsweg* - van *Leeuwarden* naar *Sneek* - aan te leggen, nog tot 1931 een *tolweg*! In 1847 rijdt de eerste *diligence* van *Sneek* naar *Leeuwarden* en het duurt nog tot 1883 voordat *Sneek* en *Leeuwarden* een *stoomtreinverbinding* hebben. Tot 1883 vaart *de trekschuit Sneek - Leeuwarden* 4 x per dag op en neer en pas in 1891 voor het laatst.

Het scheepshuurcontract voor de trekschuit Sneek - Leeuwarden vice versa voor de helft

Lambertus van der Kallen, koopman te *Sneek*, verhuurt de helft van een trekschuit met alle toebehoren, varende van *Sneek op Leeuwarden vice versa*, laatst gebruikt door *Durk van Dalsen*, aan *Jan Dalsma*, spiegelmaker te *Sneek*, onder de volgende voorwaarden¹²:

- 1) voor 28 achtereenvolgende jaren eindigde op de dagtekening in 1880
- 2) de huurder moet betalen in 1853 f 56,50 en ieder volgend jaar f 1,12½ minder dan het vorige jaar
- 3) alle lasten zijn voor huurder, ook nodige reparaties en eventuele schaden (geschat op f 10,- per jaar)
- 4) huurder moet het schip als een goede schipper gebruiken
- 5) bij gebreke blijven van op tijd betalen kan de verhuurder of zijn erven het verhuurde tot zich nemen
- 6) kosten van dit contract zijn voor de huurder.

Het scheepshuurcontract voor het overdekte snikschip "de Wisselvalligheid"

Lambertus van der Kallen, koopman te *Sneek*, verhuurt het overdekte snikschip genaamd "*de Wisselvalligheid*" met toebehoren, 12 tonnen, aan *Johannes Franciscus Thomas van Niel*, koopman te *Sneek*, onder de volgende voorwaarden¹³:

- 1) voor vijf opeenvolgende jaren vanaf 1 januari j.l.
  - 2) de huurder moet per 1 januari en 1 juli betalen, 1 juli a.s. f 62,50 en ieder volgend half jaar f 1,25 minder dan de vorige keer
- voor de voorwaarden 3) t/m 5) en 9) zie hierboven de voorwaarden 3) t/m 5) en 6)
- 6) huurder mag niet onderverhuren
  - 7) er vindt geen ontbinding van het contract plaats bij de dood van verhuurder, erven en de weduwe, ook niet bij de dood van huurder, indien een bekwaam plaatsvervanger aanwezig is
  - 8) huurder accepteert het schip, zoals het is.

¹² - Zie: RA Friesland NA inv. no. 26, 119046 (1852) volgno. 109.

¹³ - Zie: RA Friesland NA inv. no. 26, 119052 (1858) volgno. 4.

De oudste familiefoto's

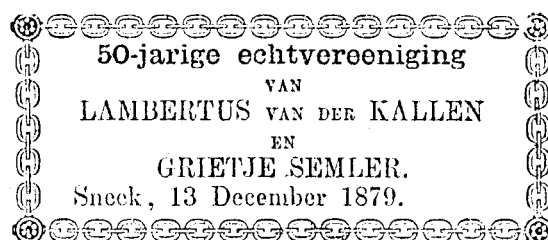
Bertus (VIII 5) en zijn vrouw Grietje van der Kallen - Semler

Bertus en Grietje laten *in de begintijd van de fotografie* door een fotograaf foto's maken. Ik vermoed, dat ze in 1868 - t.g.v. *het huwelijk van Hendericus (IX 11) met Anna Maria Koopmans* - zijn gemaakt. Van hen zijn n.l. soortgelijke foto's gemaakt. *Hendericus (IX 11)* - ik zal hem *Harry* noemen ¹⁴ - is dan *hun enige nog levende zoon!* Je moest indertijd, vanwege de *zeer lange sluitertijd* - soms zette de fotograaf zijn klanten met een ijzeren staaf met halsklem ook nog vast (!) - *heel lang doodstil* blijven zitten. Je mocht ook niet met je ogen knipperen en dat is ze aan te zien. Het is leuk, dat we dankzij deze *zeer vroege foto's* kunnen zien, hoe deze *unieke voorouders* eruit zagen.

Bertus ook ivoordraaier en horlogemaker

Bertus leidt Harry op om zijn zaak te zijner tijd over te nemen. Bertus is zeer veelzijdig en is louter voor zijn plezier *ivoordraaier* en *horlogemaker* ¹⁵ ! Harry, die naast winkelier ook *horlogemaker* wordt, zal ook dat vak ongetwijfeld van zijn vader hebben geleerd.

De annonces van hun 40- en 50-jarige bruiloft

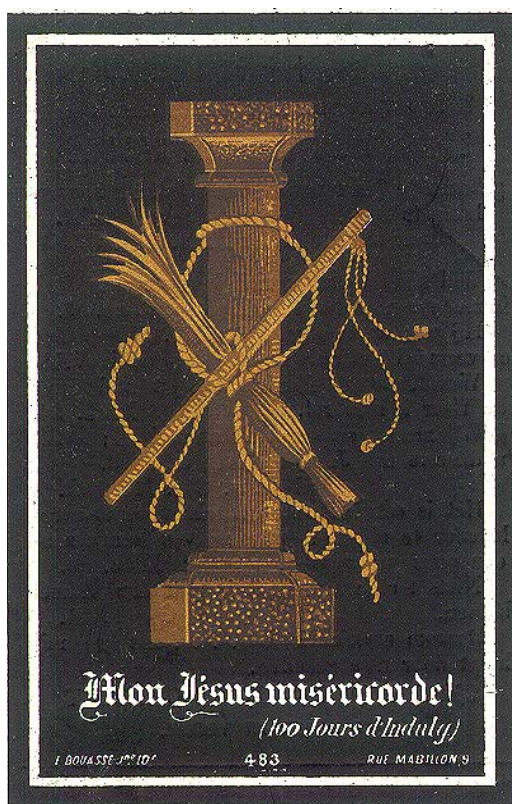
¹⁴ - Omdat 2 van zijn kleinzonen, die naar hem zijn genoemd, *Harry* hebben geheten (zie deel 9, Tak Harry 1 en Tak Harry 2) is ook zijn roepnaam waarschijnlijk *Harry* geweest.

¹⁵ - Deze informatie is afkomstig van mijn vader.

Bertus laatste jaren

Bertus krijgt geen onbezorgde oude dag. Hij verliest 28-10-1882 zijn vrouw en alsof dat al niet erg genoeg is 10-2-1884 zijn schoonzoon *Josephus Rooswinkel*, de man van Tecla en op 10-8-1884 zijn jongste en laatste zoon Harry.

Beide zijn veel te jong overleden en laten hun vrouw met jonge kinderen achter. Harry's vrouw Anna Maria is zelfs net bevallen van haar 7e kind als Harry plotseling ziek wordt en overlijdt. Beide weduwen moeten proberen, terwille van de kinderen, de zaak van hun man voort te zetten, totdat een van de kinderen het van hen kan overnemen. Naast het verlies en verdriet, zal Bertus zich ongetwijfeld grote zorgen over hen hebben gemaakt. Het is daarnaast ook ongelofelijk triest om al je 6 zonen te moeten verliezen. Bertus overlijdt zelf 27-12-1885, ruim 80 jaar oud.

het bidprentje van Bertus (VIII 5)

Eenige kennisgeving.

Na eene gelukkige echtvereeniging van bijna 53 jaren overleed heden mijne geliefde **Echtgenoot GRIETJE VAN DER KALLEN**, geb. **SEMLER**, in den gezegenden ouderdom van ruim 74 jaren.

Sneek, 28 October 1882.

LAMBERTUS VAN DER KALLEN.
Mede namens Kinderen en Behuwd-
kinderen.

** Heden overleed, na voorzien te zijn van de H.H. Sacramenten, onze beminde Vader, Behuwdvader en Grootvader **LAMBERTUS VAN DER KALLEN**, in den ouderdom van 80 jaren en 6 maanden.

Sneek, 27 December 1885.

D. LA MEI.

C. LA MEI—VAN DER KALLEN.

Wed. J. W. ROOSWINKEL—VAN
DER KALLEN.

A. BRENNINKMEIJER.

M. M. BRENNINKMEIJER—VAN
DER KALLEN.

Wed. H. v. D. KALLEN—KOOPMANS.

de overlijdensannonces van Bertus en Grietje

† † †

BID VOOR DE ZIEL VAN ZAIGER

LAMBERTUS VAN DER KALLEN

geboren te Leeuwarden den 6 Juli 1805, overleden te Sneek na het ontvangen der H.H. Sacramenten den 27 Dec. 1885.

Wijl zijne krachten zich begaven, stierf hij in zeer ver gevorderden ouderdom. Gen. 25.
Hij was eenvoudig en oprecht, vreesde God en vermeed het kwaad. Job. I. V. 18.
Waakt, omdat gij niet weet op welk uur de Heer komen zal. Math. 24.
Wij moeten eens van alles scheiden; houdt u daarom aan Jesus in leven en dood.
Nav. v. Chr. III boek.

Het is een heilzame gedachte voor de overledenen te bidden: opdat zij van hunne zonden ontslagen worden. 2 Math. 18.
Niets toch wat besmet is gaat den Hemel binnen. Ope:b. 21.
Daarom sneek ik U . . . dat gij mij helpt door uwe gebeden.

ONZE VADER — WEES GEGROET
HIJ RUSTE IN VREDE.

J. G. DE VRIES, SNEEK.

De nalatenschap van Grietje en Bertus (VIII 5)

Een gigantische nalatenschap

Bertus was 1 of 2 jaar oud, toen zijn vader invalide werd en het leger moest verlaten en is - *in zijn jeugd zwervend over markten en kermessen - in bittere armoede* opgegroeid. Hij heeft geen enkele opleiding gehad. Hij is een autodidact geweest en het is dan ook bijna ongelooflijk hoe rijk hij later is geworden. Dankzij het *langstlevende testament*, dat Grietje en hij in 1840 hadden afgesloten, heeft Bertus na Grietjes dood *het vruchtgebruik van Grietjes nalatenschap* gekregen. Haar nalatenschap is na haar dood door hun notaris geïnventariseerd, maar daarna in die van Bertus vermengd geraakt en bij zijn dood al gedeeltelijk niet meer aanwezig. Daarom wordt besloten om Grietjes nalatenschap slechts te kapitaliseren en verder *alles opnieuw* te inventariseren. De nalatenschap wordt verder als *een gemeenschappelijke nalatenschap van Bertus en Grietje* aangemerkt.

Bertus en Grietje hebben 12-2-1881 niet hun zoon Harry, maar hun *schoonzoon Sander Brenninkmeijer* als *executeur testamentair* benoemd ¹. Sander krijgt daardoor de verantwoording voor *het beheer en de verdeling* van Bertus nalatenschap. Sander is in 1885 ook *toezien*d voogd van Bertus 8 nog *minderjarige* “van der Kallen” kleinkinderen.

Toen ik indertijd in het *Rijksarchief van Friesland* naar de *boedelbeschrijving* en *boedel-verdeling* van Bertus nalatenschap zocht, had ik *45 gulden aan muntgeld* bij me om die, als ik ze zou vinden, te kunnen kopiëren. Voor *45 gulden* kon je *30 foliobladzijden* kopiëren en ik was dan ook stomverbaasd, dat Bertus nalatenschap zo *gigantisch* was, dat ik daaraan bij lange na niet genoeg had. Alleen al de *boedelbeschrijving* besloeg *20 foliobladzijden*! Ik moest dus kiezen en heb de *boedelbeschrijving* in zijn geheel en van de *boedelverdeling* alleen het begin gekopieerd. De boedelbeschrijving leek mij het interessantst. Ik zal proberen die 20 foliobladzijden voor jullie beknopt samen te vatten.

Drie beëdigde taxateurs voor de taxatierapporten benoemd

De kantonrechter te Sneek heeft drie (!) deskundigen beëdigd om Bertus nalatenschap te taxeren, voor de taxatie van de *onroerende goederen*: *Tjeerd Johannes van der Steele* en *Nolke Petrus Molenaar*, beide meester timmerman, en *Elprig Roelofs Bouwmeester*, effectenhandelaar, allen wonend in Sneek en voor de taxatie van de *roerende goederen*: *Tjeerd Johannes van der Steele*.

Na Bertus dood is *Tecla* (IX 4) direct met haar nog thuiswonende minderjarige kinderen naar het ouderlijk huis verhuisd, dat zij dus duidelijk gaat erven. Daar ontvangen Bertus kinderen en kleinzoon *Rienks* (X 1) 5 februari 1886 *notaris Kasper de Jong Roelofszoon* en *Tjeerd Johannes van der Steele*, voor de taxatie van Bertus inboedel.

Van de *onroerende goederen* zijn de *taxatierapporten* al eerder opgemaakt.

¹ - Opm.: per notariële akte vastgelegd door hun *notaris Kasper de Jong Roelofszoon* te Sneek, die in 1874 *notaris Carolus Johannes Jorritma* heeft opgevolgd.
Zie: RA Friesland NA inv. no. 26, volgno. 119086 voor zijn Repertoires.

De inventarisatie en taxatie van Bertus nalatenschap

Ik begin met een samenvatting van *het taxatierapport van de roerende goederen*.

Meubelen en huisgeraden op / in de:		
<i>voorbovenkamers</i>	2 bedden, 1 peluw, 4 kussens en 2 dekens met bedgordijnen	f 56
	pendule, waschtafeltje en spiegel	f 11
	theeblad, tafeltje en 5 stoelen	f 5
	1 tapijt, haardstel, theestoof met ketel	f 10
	bloemenstander, schilderij en spiegel	f 7
<i>overloop</i>	kast met inhoud	f 5
<i>zolder</i>	vlag met stok	f 4
	kist met spiegellijsten	f 10
	partijtje hout	f 2
	partijtje oude galanteriën	f 10
	harde en lichte turf	f 20
<i>achterbovenkamer</i>	partij oude galanteriën	f 25
<i>gaanderij</i>	glas en steengoed in de kasten	f 3
<i>keuken</i>	kookkachel met keukengereedschap	f 10
	kast met glaswerk	f 3
<i>werkplaats</i>	draaibank, gereedschap en zoovoort	f 15
<i>boven de keuken</i>	tafel, stoel en kinderwagen	f 5
<i>tuinkamer</i>	kabinet met stel	f 35
	klok, spiegel en kolomkachel	f 18
	1 tafel, 6 stoelen, beeldtjes en zoovoort	f 15
	turfbak en 2 kooien met vogels	f 10
	2 kasten met steengoed	f 20
	bed, peul (= peluw), 6 kussens en 2 dekens	f 40
<i>alkoof</i>	ledikant met beddengoed	f 20
	linnenkastje	f 5
<i>voorkamer</i>	kast met steengoed	f 6
	8 stoelen en 2 fauteuilles	f 40
	canapé	f 20
	linnenkastje met linnen	f 25
	tafel, theestoof met ketel en ornamenten op den mantel	f 24
	tapijt, tapijt en 2 gordijnen	f 25
<i>gang</i>	termometer	f 2
Manslijfdracht:		
	in eens geschat op	f 25
Goud en zilverwerken:		
<i>goud</i>	een breed oorijzer, 2e titel, wegende 134½ gram	f 174,85
	een slot met koralen	f 10
	mutsspelden en oud goud, zwaar 16 gram	f 16,13
	een slot en 3 vingerringen, 13½ gram	f 13,50
	34 dasspelden, wegende 44 gram	f 44
	sloten, spelden en zoovoort, 68 gram	f 68
	horloge met ketting, 3e en 4e titel	f 35
	een boek met haak, 4e titel	f 15

<i>zilver</i>	lepeltjes en vorkjes in dozen, zwaar 23 dekagram	f 18,40
	een inktstel met zilver	f 5
	11 sigarenpijpjes met zilver	f 0,88
	16 uitpluizers, wegende 6 dekagram	f 4,80
	oud zilver, wegende 5 dekagram	f 4
	9 lepeltjes, 4 dekagram	f 3,20
	lepels en vorken, 44 dekagram	f 35,20
	een tafelbel	f 8,25
	een schaar	f 0,80
	een tabakspot	f 8
	een paar spelden met <i>juweel</i>	f 25
	een paar spelden met <i>juweel</i>	f 20
Totale waarde: f 1.031,01		

We zien in deze beschrijving ook hoe zijn huis, een royaal koopmanshuis, was ingedeeld. De draaibank in zijn “werkplaats” zal hij wel voor het *ivoorbewerken* hebben gebruikt. Dan volgen nu de 4 *taxatierapporten van Bertus onroerende goederen* kort samengevat.

1e Schuldvorderingen:	
Zie blz. B-15 tesamen	f 134.500
Opgebouwde rente tot Bertus sterfdag tesamen:	f 1.681,66
Totale waarde: f 136.181,66	

2e Effecten:		
De koers op de datum van Bertus overlijden:		
1	9 obligaties ten laste Rusland, Engelsche Hollandsche leening van 1866, ieder groot nominaal f 1000	f 8.977,50
2	10 stuks dito dito van 1864	f 9.975
3	12 obligaties ten laste Rusland, 6e serie, ieder groot nominaal f 1000	f 10.200
4	3 obligaties ten laste Rusland, Engelsche Hollandsche leening van 1866, ieder groot nominaal f 1.200	f 3.501
5	1 dito dito obligatie van 1864, eveneens nominaal f 1.200	f 1.167
6	2 obligaties Russische Spoorweg Maatschappij Kursk Charkow ieder groot nominaal f 1000	f 1.935
7	4 obligaties ten laste Oostenrijk, ieder groot nominaal f 1.200	f 3.156
8	4 stuks dito dito, groot alsvoren	f 3.144
	Opgebouwde rente tot Bertus sterfdag van 1 t/m 8 tesamen:	f 617,82½
Totale waarde: f 42.673,32½		

3e Kontanten:		
1	kontanten in huis samen	f 3.170
2	nog te vorderen van de heren <i>Brunings</i> en <i>ten Cate</i> te Sneek wegens recent bij hen gedeponeerde gelden tegen 4 % rente en opgebouwde rente tot Bertus sterfdag:	f 10.800 f 44,65
Totale waarde: f 14.014,65		
Opm.: Nog te vorderen van <i>Lieuwe van Kampen</i> te Sneek f 2.500. Omdat deze pretentie min of meer <i>dubieus</i> wordt geacht, wordt deze vordering slechts voor <i>memorie</i> gemeld.		

4e huizen etc., getaxeerd door alle drie de taxateurs en indien niet anders vermeld te Sneek:

1	ene huizinge met erf op Vinkenburg in eigen gebruik geweest (zie blz. B-13 bij 1), groot 1 are 89 ca (= centiare, = 1 m ²)	f 4.950
2	een woonkamer in de Stokvischsteeg (zie blz. B-13 bij 5), groot 30 ca	f 395
3	13 woningen, (zie blz. B-13 bij 20), 12 zonder erf A 418 en A 419 14 ca, A 420 t/m A 423 25 ca, A 426 t/m A 429 30 ca, A 424 en A 425 36 ca en A 515 een huis met erf, groot 6 are 75 ca, alle samen geschat op (A 515 staat <i>niet</i> op blz. B-13, omdat de aankoopdatum onbekend is)	f 4.700
4	12 woningen gedeeltelijk met erf in "de Bosch Straat", C 521 zonder erf, groot 24 ca, f 450, C 516, C 519 en C 520 zonder erf, ieder 27 ca, f 450, C 588 t/m C 590 zonder erf, ieder groot 30 ca, f 510, C 729 t/m C 732, kamers met erf, ieder groot 40 ca en f 500, alle 12 in totaal geschat op	f 5.840
5	een "weidland" nabij de Huniedijk onder <i>Nieuwland</i> , 2 ha 54 are 10 ca	f 4.065,60
6	3 graven op de nieuwe begraafplaats, samen geschat op	f 21
Totale waarde: f 19.971,60		

Opm.: De *huren* van de kamer sub 2, jaarlijks 50 gulden, de helft betaald, van de woningen sub 3 nog geheel schuldig van 6 kamers f 239 en van 5 kamers de helft van f 225, terwijl de huur van 1 woning, f 60, geheel vooruit betaald is. Van de woningen sub 4 zijn vooruit betaald f 200 wegens de huur van 4 kamers en de helft van f 395 wegens 8 kamers. De huur van het land, f 287 per jaar, is betaald tot 5 maart a.s.. De *huren* zijn slechts *pro memorie* opgegeven.)

Tenslotte wordt de *totale waarde van de erfenis* vastgesteld op: f 221.189, 63½ !
 Let wel, in *Friesland* verdienen in 1885, bij werkzaamheden op het land bij werkdagen van 12 à 14 uur, mannen slechts *10 cent per uur* en vrouwen en kinderen *5 cent per uur* ! In onze tijd zou *Bertus* (VIII 5) - ook in euro's - *multimiljonair* geweest zijn!

De

taxatierapporten worden na voorlezing op 8-2-1886 in het notaris-kantoor door alle kinderen, behalve *Grietje* (IX 8)², en door *Rienks* (X 1) ondertekend. Hierboven staan hun handtekeningen verkleind weergegeven. De boedelscheiding vindt 19-3-1886 plaats, waarbij behalve *de notaris* ook *de kantonrechter van Sneek* aanwezig is. De 5 kinderen van *Bertus* en *Grietje* - en indien overleden hun erfgenamen - erven 1/5 deel³.

² - *Sander* en *Grietje* zijn in *gemeenschap van goederen* getrouwd, *Catrien* en *Dirk La Mei* niet! *Dirk La Mei* is na het overlijden van *Harry* (IX 11) *voogd* van *Margreet* (X 2) geworden. Hij is *als voogd* van *Margreet* (X 2) aanwezig. Hij erft zelf dus niets!

³ - De verdeling zit ingewikkeld in elkaar, omdat *Tecla's* man en *Harry* ná *Grietje* zijn overleden en daardoor *Grietjes erfenis* nog in hun *huwelijksgemeenschap* viel en *die van Bertus niet*.

□□ KINDEREN VAN ALBERTUS (VIII 5)

IX Kinderen van Bertus (VIII 5) en Grietje

Een overzicht van de gevonden kinderen van Bertus en Grietje

Bertus (VIII 5) (1805 - 1885)						X	Grietje Semler (1808 - 1882)				
IX 2	IX 3	IX 4	IX 5	IX 6	IX 7	IX 8	IX 9	IX 10	IX 11	IX 12	
Tecla Clasina		Tryntje/		Marten		Grietje		Bertus	Bertus		
	Catrien X	Tecla X		Marten X		Grietje X			Harry X		
	Dirk La Mei	Josephus Rooswinkel		Geerdina Heikens		Sander Brennikmeijer			Anna Koopmans		
		1 Agnes		1 Rienks					1 Bertus		
		2 Grietje		2 Grietje/Margreet					2 Albert		
		3 Bertus		3 Marten					3 Albert		
		4 Dries		4 Weert					4 Grietje		
		5 Klaas							5 Sander		
		6 Trijntje							6 Josephus		
		7 Harry							7 Harry		
		8 Regina							8 Tine		
		9 Trijntje							9 Frans		
		10 Anna							10 Grietje/Margreet		

Hun jongste zoon Harry (IX 11)

Harry (IX 11) begint als “*horologiemaker*” en woont in het begin van zijn huwelijk met zijn gezin vlak bij zijn ouders, op *Finkenburg* no. 201. Pas na de geboorte van zijn 5e kind verhuist hij met zijn gezin naar *Grootzand* no. 322 (zie op de kaart van *Sneek* bij 2). Ik neem aan, dat dát het moment is, waarop Bertus en Grietje zijn gaan *rentenieren* en *hun winkel in galanterieën* aan Harry hebben overgedragen. Zie voor *Harry* (IX 11) en zijn gezin verder deel 9.

Hun dochters

Hun oudste dochter *Catrien* (IX 3) woont tot haar huwelijk met *Dirk La Mei* in 1876 thuis en zal jarenlang in de winkel van haar ouders hebben meegewerkt. Zij trouwt pas op 45-jarige leeftijd en is - waarschijnlijk op aanraden van haar ouders - *op huwelijkse voorwaarden* met Dirk getrouwd.

Tecla (IX 4)

Haar stiefdochter *Johanna La Mei*, geboren 16-7-1855 en kleermaakster, woont tot zij 17-6-1880 trouwt, nog thuis. Ze wonen aan het *Grootzand* no. 337. Catrien is *Ned. Herv.* getrouwd en *Ned. Herv.* gebleven. Zij heeft geen eigen kinderen gehad.

Tecla (IX 4) is vóór haar huwelijk met *Joseph Rooswinkel R.-K.* geworden. Ze wordt moeder van een groot gezin en heeft kennelijk het zakelijk talent van haar ouders geërfd, want na de dood van haar man runt ze enige tijd met succes *hun pastei- en banketbakkerij* en ook houdt zij zich met *financiële transacties* bezig ¹.

Ook *Grietje* (IX 8) is vóór haar huwelijk met *Sander Brenninkmeijer R.-K.* geworden. Hun huwelijk blijft kinderloos. In juli 1871 komt *Rienks* (X 1), als *pleegzoon* (!), officieel bij hen wonen. Ze wonen dan aan het *Grootzand* no. 344. *Henk Aukes* noemt Sander ² “*de grote Sander*”. Sander is o.a. *voorzitter van de “R.C. Bond in Friesland”* geweest.

Hun zoon Marten (IX 6)

Marten (IX 6) gooit zijn eigen glazen in. Ik zal beginnen met wat ik *in archieven* vond. In *Sneek*: Marten wordt wegens verlating van de gemeente en vestiging in *Amsterdam* op 20-3-1861 uitgeschreven. Bij de “*aanmerkingen*” staat: “*Amsterdam C 20 sept. 58*”. In *Amsterdam*: Een vroedvrouw verklaart 2-5-1861, dat 30-4-1861 in haar aanwezigheid in de *Kapelsteeg M 9 Henricus Reinardus Martinus Heikens* is geboren, als *onwettige zoon* van *Geerdina Heikens*, zonder beroep, wonende *Kapelsteeg M 9*, waarbij Marten 2e getuige is! Bij hem staat: *geen beroep* (!), 23 jaar, wonend O.Z. Voorburgwal A 176. In *Amsterdam*: Bij zijn huwelijk 23-1-1862 blijkt, dat hij, inmiddels 24 ³ en *bediende, geen toestemming van zijn ouders* heeft gekregen om met *Geerdina Heikens* te trouwen. Zijn vader heeft ook geweigerd om voor *de kantonrechter in Sneek* te verschijnen. Zij trouwen zonder enig familielid erbij. *Geerdina* heeft per notariële akte toestemming van haar vader gekregen, die werkloos in *Jengum in Duitsland* woont. Haar moeder is overleden. *Geerdina* geeft op, dat ze vóór haar huwelijk in *Jengum in Hannover* woonde.

Uit *mondelijke overlevering* weet ik, dat Bertus jarenlang 1x per week *de Zuiderzee* over stak om in *Amsterdam* winkelvoorraad in te kopen. Ik vermoed, dat hij dat op een gegeven moment aan Marten heeft overgelaten en die *in Amsterdam* ook *de wallen* heeft bezocht. *Geerdina* verzwijgt, waar ze voor haar huwelijk woonde, en als Duits meisje van 20 kan je echt niet lange tijd *zonder beroep* en zonder familie *in Amsterdam* leven. Marten heeft volgens mij slechte keuzes gemaakt en sterft al op 26 jarige leeftijd!

¹ - Zie b.v. NA Sneek bij *notaris Arend Miedema*, deel 39, no. 173, waarin ze 21-10-1886 een *hyp. lening* van f 400,- tegen 5 % rente verstrekt aan *Pieter Pieters van der Horst junior*. Ook het testament, dat ze 4-10-1895 (zie volgno. 180) bij hem laat opmaken is bijzonder. Daarin legateert ze f 8.000,- aan haar dochter *Agnes Cecilia en echtgenoot onder bezwaar van levenslang vruchtgebruik*. Het beheer draagt ze op aan haar zoon *Klaas* (of plaatsvervanger).

² - Zie: “*Katholieke Friese geslachten*” door Henk Aukes in *Frisia Catholica III* (1941), blz. 86.

³ - Opm. Tot 23 jaar was het onmogelijk om zonder toestemming van de ouders te trouwen, van 23 tot 30 jaar was ook toestemming nodig, maar kon je bij weigering aan *de kantonrechter* toestemming vragen om te mogen trouwen. Die procedure vergde wel enige tijd.

□□□ KLEINKINDEREN VAN ALBERTUS (VIII 5)

X Kleinkinderen van Bertus (VIII 5) en Grietje

De kleinkinderen van Bertus en Grietje

Bertus en Grietje hebben 24 *kleinkinderen* gehad - stiefkleinkinderen niet meegerekend - waarvan 14 “*van der Kallen*” *kleinkinderen*. Alle kleinkinderen, die niet jong gestorven zijn, worden tenslotte *R.-K. opgevoed* en krijgen dankzij Bertus bijsprongen en later zijn erfenis *een prima opleiding*. Omdat Sneek nog geen *R.-K.* middelbaar onderwijs heeft, gaan de meeste naar *R.-K.* gymnasia en middelbare (kost)scholen in *Brabant* en *Limburg*.

De “van der Kallen” kleinkinderen

Geerdina, in verwachting van een tweeling, blijft na Martens dood achter met 2 kinderen van 3 en 1 jaar, waar ze “*zonder beroep*” niet voor kan zorgen. Ik vermoed dat Bertus en Grietje bij de begrafenis van Marten of vrij snel daarna *hun 2 oudste “van der Kallen” kleinkinderen* meegenomen hebben en ze zo van een goede toekomst hebben verzekerd. *Rienks* (X 1) wordt later de *pleegzoon* van Sander en Margreet en *Margreet* (X 2) de *pleegdochter* van Harry en Anna. Harry wordt hun *voogd* en Sander hun *toezienend voogd*. Bij hun trouwen geeft Geerdina *per notariële akte* haar toestemming voor hun huwelijk. Mogelijk heeft ze Rienks en Margreet nooit meer teruggezien. Rienks wordt *koopman in manufacturen*, houdt dat niet vol en eindigt als *kantoorbediende*. Margreet trouwt met de weduwnaar *Jan van der Weide*. Jan is o.a. de architect van *de R.-K. kerk in St Nicolaasga* en gold ¹ als een van de knapste leerlingen van *Petrus J. H. Cuypers*, de architect van o.a. het Rijksmuseum en Centraal Station in Amsterdam en kasteel De Haar.

De kinderen van Harry en Anna komen in deel 9 aan bod.

De Rooswinkel kleinkinderen

Bertus en Grietje hebben het huwelijk van hun oudste kleindochter *Agnes* nog meegemaakt. Hun oudste kleinzoon *Bertus* wordt opgeleid tot *banket- en pasteibakker* om later de zaak van zijn ouders over te kunnen nemen, maar hij heeft andere ambities. Hij wordt *cuisinier*, verhuist 29-4-1889 met zijn vrouw naar ‘*s-Hertogenbosch* en wordt eigenaar van het aan de Markt gelegen *gerenommeerde restaurant Lohengrin*. *Dries* wordt *architect* en Bertus maakt ook nog mee, dat *Klaas* medicijnen gaat studeren (zie ook blz. B-15). *Klaas* wordt later *huisarts* in *Rijpwetering* (gemeente *Alkemade*) en *Amsterdam*. Ook de andere kinderen komen goed terecht.

---

¹- Volgens “Bedehuizen in een krans van meren” (Friesland) in Kerkepad van de NCRV.

Een heel bijzonder kerkbriefje uit 1913

De *St Martinuskerk* in Sneek is in 1871 gebouwd. Bij het schoonmaken van het orgel in de tachtiger jaren van de vorige eeuw kwam een deels vergaan weekbriefje uit 1913 met o.a. *misintenties* te voorschijn. Voor misintenties moest betaald worden. Ze werden in de H. Mis na het evangelie voorgelezen. Aan alle aanwezigen werd dan gevraagd om voor die intenties / personen te bidden. De pastoor verkreeg op die manier extra inkomsten. Kijk maar eens goed, dan zie je dat dit een heel bijzonder kerkbriefje is!

K E R K B R I E F J E

== VOOR DE ==

Parochie van den H. Martinus te Sneek.

Uitgave van J. G. DE VRIFS, Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij, SNEEK.

Volgorde der H. Diensten van Zondag 15 Juni tot Zondag 22 Juni 1913

- ZONDAG 15 „ 1e Voor het Geestelijk en Tijdelijk welzijn dezer parochie. 2e Anna van den Berg, Jaarstond. 3e Dominicus van den Berg, Jaarstond.
- MAANDAG 16 „ 1e Heer Lambertus van der Kallen, Jaarstond. 2e Tot intentie. 3e Heer Dodo Koopmans.
- DINSDAG 17 „ 1e Heer J. W. Rooswinkel en Echtg. 2e Heer A. G. Lampe, Jaarstond. 3e Familie Pabst.
- WOENSDAG 18 „ 1e Mej. Ida Maria Scheepers. 2e Mej. Wed. Velthuis—Molenaar. 3e Vrouw Has—de Zeeuw.
- DONDERDAG 19 „ 1e Heer Frans Terwisscha v. Scheltinga en overleden familie. 2e Mej. IJedema—Witteveen. 3e Mej. Wed. J. B. Homan Lampe.
- VRIJDAG 20 „ 1e Carl. Anton Brenninkmeijer en Echtgenoot. 2e Overleden ouders van Mej. Augusta Thiele. 3e Mej. Joanna Visser.
- ZATERDAG 21 „ 1e Heer Alexander Brenninkmeijer en Echtgenoot, Jaarstond. 2e Heer Jozef Karel Lampe, Jaarstond. 3e Heer Lambertus van der Kallen.
- ZONDAG 22 „ 1e Voor het Geestelijk en Tijdelijk welzijn dezer parochie. 2e Heer F. Ringnalda en Echtgenoot. 3e Alle overledenen dezer Parochie.

Dezen namiddag 3 uur oefening op den H. Kruisweg. Vandaag op den gewonen tijd Catechismus. Op last van Z. D. H. den Aartsbisdom zal op Dinsdag 17 Juni en Woensdag 25 Juni, de dagen der stemming en der herstemming voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in alle Kerken en Kapellen van het Aartsbisdom vóór of ná iedere H. Mis door den Priester met het volk de Litanie van de H. Maagd gebeden worden om een gunstigen uitslag der verkiezingen van God af te smeecken. Vrijdagavond 8 uur Lof ter eere van het H. Hart wegens de maand Juni. Vandaag Collecte voor de studeerende jeugd in het Aartsbisdom, welke collecte bijzonder in de milddadigheid der geloovigen wordt aanbevolen. Woensdag 18 Juni zal de Aartsbisdoms-Commissie voor de Collecte voor den Gewapenden dienst in de Nederlanden de Jaarlijksche Collecte houden. Het Armbestuur zal in den loop der week de gewone driemaandelijksche Collecte houden. In de milddadigheid der parochianen wordt aanbevolen.

gehavend kerkbriefje van de St Martinuskerk in Sneek van zo maar een week uit 1913

Wie zou die misintenties voor Lambertus *meer dan 25 jaar na zijn dood* betaald hebben? Al zijn kinderen zijn in 1913 al dood! Een of meer van zijn dankbare kleinkinderen?

Register bij het verhalende deel van Deel 8

De registers in de verschillende delen beginnen met een **persoonsregister**.
Zie *de toelichting* bij het register van deel 1 en deel 2.

De volgorde van de hoofdstukletters is: bij **VIII 5** **B-N**

Persoonsregister

—A—		—H—	
Abma, Klaas Freerks	VIII 5 B-15	Haanstra, Willem	VIII 5 B-15
Aukes, Henk	IX 2	Hanja, Pieter	VIII 5 B-15
—B—		Heeres, Karst	VIII 5 B-13
Banning, Jan	VIII 5 B-15	Heiema, Johannes Rinzes	VIII 5 B-14
Blaauw, Andries IJskes de	VIII 5 B-13	Hofstra, Gerrit Sjoerd	VIII 5 B-15
Blom, Aaltje (Lubertus)	VIII 5 B-14; B-15	Hoop, A. W. de	VIII 5 B-13
Boetje, Siemen Gerrits	VIII 5 B-15	Hornstra, Lieuwe Femmes	VIII 5 B-15
Bonsma, Oene A.	VIII 5 B-13	Horst, Pieter (Pieters) van der	VIII 5 B-15; IX 2
Bos, Willebrordus	VIII 5 B-15	—J—	
Bouwmeester, Elprig Roelofs	VIII 5 N-1	Jong, Julius de	VIII 5 B-15
Brink, E. E. ten	VIII 5 B-13	Jong Roelofszoon, notaris Kasper de	VIII 5 N-1
Brouwer, Reinder Franzes	VIII 5 B-15	Jorritsma, notaris C(arolus) J(ohannes)	VIII 5 B-11; B-14; N-1
—C—		—K—	
Clases (Cornelis(sen))	<i>zie Trijntje Molenaar</i>	Kallen, van der	
Cornelis		Joop (XI 18)	VIII 5 B-8; B-14
Pieter		Margreet (X 14)	VIII 5 B-7
Trijntje		Wilberd (XI 5)	VIII 5 B-7
Cornelis, Claas	<i>zie Trijntje Molenaar</i>	Kampen, Lieuwe van	VIII 5 B-15; B-16; N-3
Crijns, Femke	VIII 5 B-6	Kamstra	
Cuypers, Petrus J. H.	X 1	Bernardus	VIII 5 B-14
—D—		Willem	VIII 5 B-14; B-15
Dalsen, Durk van	VIII 5 B-16	Klein, Willem	VIII 5 B-14; B-15
Dalsma, Jan	VIII 5 B-16	Koopmans, C. L.	VIII 5 B-8; B-13
Dijkstra, Daan	VIII 5 B-15	Kramer	
Duursema, A.	VIII 5 B-14	Gerrit	VIII 5 B-15
—E—		J.	VIII 5 B-16
—F—		—L—	
Feenstra,		Lampe, Mia	VIII 5 B-7
P. B.	VIII 5 B-14	—M—	
Rudolpus	VIII 5 B-13	Miedema, notaris Arend	IX 2
—G—		Mink, G.	VIII 5 B-14
Gasau, Jacob	VIII 5 B-15	Molenaar,	
Groeneveld, Fokke / F. K.	VIII 5 B-14	Nolke Petrus	VIII 5 N-1
Groenhout, P. B.	VIII 5 B-13	Trijntje	VIII 5 B-6

—N—		Sevensma, Wijnandus Steven	VIII 5 B-14
Niel, van		Siburgh, Agnes	VIII 5 B-6
Johannes F(ranciscus) Th(omas)	VIII 5 B-16	Sinderen, Steven Stevens van	VIII 5 B-15
Nijdam, Sijbren Taekes	VIII 5 B-15	Steele, Tjeerd Johannes van der	VIII 5 N-1
—O—		—T—	
Ongering, Carel Joh.	VIII 5 B-15	Teppema, Jacobus	VIII 5 B-15
Oosterwerf, Age	VIII 5 B-15	Tolsma, Hendrik Siemens	VIII 5 B-15
—P—		—V—	
Pieters, Fokeltje	VIII 5 B-6	Velthuis, Gerben J(ogchums)	VIII 5 B-15
Pietersma, Dieuweke IJ.	VIII 5 B-14	Vierdag	
Potma		J.	VIII 5 B-13
Hijronimus	VIII 5 B-15	Willem	VIII 5 B-13; B-14
Theodorus	VIII 5 B-15	Visser, Luitje Thomas	VIII 5 B-14
—R—		Vries, de	
Raeskin, Mathieu	VIII 5 B-14	Elisabeth Jans	VIII 5 B-14
Rijpkema, Douwe Annes	VIII 5 B-15	Harmen Hayes	VIII 5 B-15
Ringnalda, Sidonius	VIII 5 B-15	Theodora	VIII 5 B-15
—S—		Vught, van	
Schaaf, Trijntie Jacobs	VIII 5 B-6	Georg Tjipke	VIII 5 B-15
Schulte, Georg	VIII 5 B-15	Tjipke	VIII 5 B-15
Semler / Semmelaar		—W—	
Claaske	VIII 5 B-6	Werf, Sipke F(eikes) van der	VIII 5 B-15
Elisabeth	VIII 5 B-6	—IJ—	
Fokeltie	VIII 5 B-6	IJlstra, Wijbren Sjoukes	VIII 5 B-14
Jacob	VIII 5 B-6	—Z—	
Janneke	VIII 5 B-6	Zandstra, Thomas W.	VIII 5 B-15
Johan Georg(h)	VIII 5 B-6		
Johanna Catharina	VIII 5 B-6		
Martinus	VIII 5 B-6		
Rinse	VIII 5 B-6		
Ybeltje	VIII 5 B-6		

Register (vervolg)

—A—		—D—	
advertentie, overlijdens-	VIII 5 B-6	diligence	VIII 5 B-16
Alkemade	X 1	Dockum / Dokkum	VIII 5 B-7
Amsterdam	IX 2; X 1	dyslectisch	VIII 5 B-8
annonces, familie-	VIII 5 B-12	—E—	
—B—		entener / enterij	VIII 5 B-6
Bolsward	VIII 5 B-13	erfenis	VIII 5 N-4
Brabant	X 1		

—F—		—R—	
firma		Rijpwetering	X 1
C. & A. Brenninkmeijer	VIII 5 B-11	rouwbrief	VIII 5 B-5; B-6
Gebr. Lampe	VIII 5 B-11		
H. Brenninkmeijer & Zonen	VIII 5 B-11	—S—	
Franeke	VIII 5 B-6	scheepshuurcontract	VIII 5 B-16
Friesland	VIII 5 B-16; N-4	schepen	
R.C. Bond in	IX 2	schroefstoomboot	VIII 5 B-16
het Rijksarchief van	VIII 5 N-1	snik-veer-schip	VIII 5 B-16
—G—		snikschip "Johanna Maria"	VIII 5 B-16
galanteriewaren / galanterieën	VIII 5 B-1; B-9; B-11	snikschip "de Wisselvalligheid"	VIII 5 B-16
Geeuw, de	VIII 5 B-10	trekschuit Sneek-Leeuwarden v.v.	VIII 5 B-16
Groningen	VIII 5 B-4; B-8	(school)opleiding	VIII 5 B-12; X 1
		Sneek	VIII 5 B-6 e.v.; N-1 e.v.; IX 1; 2; X 2
—H—		boterhandel(aar) / commissionair	VIII 5 B-11
Heeg	VIII 5 B-13	Branderij, de	VIII 5 B-13
's-Hertogenbosch	X 1	Finkenburg / Vinkenburg	VIII 5 B-9; B-13; N-4; IX 1
restaurant Lohengrin	X 1	goud- en zilversmederijen	VIII 5 B-10
		Grootzand, (het)	VIII 5 B-9 t/m B-14; IX 1; 2
—J—		Hoogend, het	VIII 5 B-10; B-11; B-13
Jelsum	VIII 5 B-6	Hoogendster Waterpoort, de	VIII 5 B-10
Jengum (Duitsland / Hannover)	IX 2	huisaanduiding	VIII 5 B-9
		huren	VIII 5 N-4
—L—		kantonrechter van	VIII 5 N-4; IX 2
Leeuwarden	VIII 5 B-6; B-7; B-12; B-15; B-16	Kleinzand, het	VIII 5 B-11; B-13; B-14
Jacobinerkerk	VIII 5 B-6	kramers in manufacturen, Duitse	VIII 5 B-11
Westerkerk	VIII 5 B-6	Leeuwarder Veerhuis, het	VIII 5 B-13
Leeuwarder Courant	VIII 5 B-6; B-12	markt	VIII 5 B-11
Limburg	X 1	St. Martinuskerk	X 2
		kerkbriefje	X 2
—M—		Stadswaag / Waag, de	VIII 5 B-9; B-11
misintenties	X 2	stoomtreinverbinding	VIII 5 B-16
mondelinge overlevering	VIII 5 B-7; IX 2	straatnamen, diverse	VIII 5 B-13; B-14; N-4
		Suupmarkt, de	VIII 5 B-8; B-9; B-13
—N—		trekschuit	VIII 5 B-16
Nationale Militie		uurwerkmakerijen	VIII 5 B-10
Certificaat van de	VIII 5 B-2	verbindingsweg, verharde	VIII 5 B-16
St Nicolaasga, R.-K. kerk in	X 1	volkstelling van 1849	VIII 5 B-12
Nieuwland	VIII 5 N-4	Waterpoort, de	VIII 5 B-10
		winkel in galanterieën	VIII 5 B-11; IX 1
—O—		sterftepercentage	VIII 5 B-12
opleiding	<i>zie (school)opleiding</i>	strijkgeld	VIII 5 B-14
		suup	VIII 5 B-9
—P—		—T—	
plaatsnamen, diverse	VIII 5 B-15	testament	VIII 5 B-11; N-1
—Z—		—IJ—	
		IJlst	VIII 5 B-10
		—Z—	
		Zuiderzee, de	IX 2

